

Sigandi.

20. des. 1890.

Utgjafundur:

Nokkuris Hólameinu.

Avarp til Félagsmanna

Það er ortid svo almennu vitarheimt
 að eigi þarf þess, að þeka það hér fram, hve
 mikla þýðingu það hefir fyrir andlegt líf manna
 að sem gætaður vegur sé á som ræðum metal
 þenna. En sökum þess hve erfitt er að
 sækja málfrundi, þá hafa þekur þjóðblót
 sveita blót og fl. þul. veitid skrið, til að
 bota úr þeim erfðleikum, sem málfrundi
 hafa í fót með sér.

Þeir Hjaltdalur höfum eigi fengið
 ótt fyrir að vera þorkellar í framfara
 málum, né minn þvi er að félagskap hefir lokið.
 En allt fyrir það, þótt mörgum hafi veitid eginlegt,
 að þauka sem mest fyrir sig, þá munnadum
 úr oss þá svo upp í fyrja haust, að komna
 á fót manadar som komum í Lectra felagi vorum
 og að halda úti bláinu "Hjalta", sem var lesit
 upp á fundum félagsins. Á atalfrundi

almennan hreppsfund á síðastliðnu-
vori. Alls munu 7-8 menn hafa
gengið í fjelagið og voru 5 af þeim
búlausir og var ég einn meðal þeirra.

En þegar fjelagsstjórnin sá undir-
tektir manna, og að nær því engið
bændur vildu ganga í fjelagið, áleit
hún djúttast, að slíta fjelagsskapnum
og taka ekki móti tilögum frá þessum
fáu mönnum, er í fjelagið höfðu gengið.

För þetta síðara fjelag því einu feli
skemmra en hið fyrra, því það var þó
tekið móti þeringunum.

Jeg hefi því hugsað mig, að verða
ekki hlauðgítur búnaðarfjeldsmanna
hér í þriðja sinni. En líklegt er, að
bændur, manni sig nú upp og komi
upp búnaðarfjeldi, sem sje meira en
nafnið tómt og eitthvert líð sje í.

Á öðrum kosti fe jeg ekki betur sjeð,
en ritgjörðir um stafnum búnaðar-
fjelds, sjeu jafn þarfliðlar—

67
fyrir Hólahreppsbúa, eins og það
öngtasta, er komið hefið í Stiganda.

Hólum 20. febr. 1891.
Hermann Jónasson.

Kritikinn og spórir.

Jeg var að hugsa um það, hvers vegna
sumir veri skáld, en sumir ekki. Mig
fannst það þó hljóta að vera, að það getu
allir jafnt sett saman orðin, svo úr
þeim yði vísa. Svó upp úr þessu, datt
mig í hug hann spórir á spórum. Hvers
vegna var flestum svolitum hann.
Jeg gat ekki sjeð, að hann veri verri
en aðrir menn og spó varð hann fyrir
þessu, jeg vissi að spórir var greindurmat-
ur, og hafði lesið meira en flestir stödu-
bræur hans; og spó var hann ekki vinsell.
Nú hetti jeg að hugsa um spórir, og fór aftur

ad hugsa um skáldskapinn og sagði við
sjálfan mig: "Gaman er að vera skáld,"
og mér fannst ómögulegt annað, en jeg
gæti orðið skáld. En á sömu svifunum
uppgötvaði jeg það, að það þurfti eitt
hvert efni til að yrkja um, og jeg fór
óðara að hugsa mig um efnið. Jeg stókk
á fetur í einhverju fæti, því nú var jeg
alltekinn af skáldagöllum. En þegar jeg
stýr í feturnar, þá fann jeg að annað skór-
inn minn var of þröngur og þá varð
mér ljóð af munnri.

Þröngur fimmot mér þessi skór.

Það er af því hann er mjór.

Ef hann væri víðari.

Væri hann ekki klemmandi.

Hana! Þar kom það alveg af sjálfu sjer.
Mér gekk vel, að búa til fjórir partinn, en
um seinni partinn þurfti jeg dálit
að hugsa.

Svo fór jeg að athuga vísuna. Fyrsta hend-

62
-inginn fannst mér góð; hún lýsti til-
finningu minni mjög láttast, en þó skil-
merkilega. Þeir sem í ljóðum lýsa tilfinningum
sínum, eru nefndir tilfinningaskáld. En,
Enda, hlýtt jeg að vera tilfinningaskáld.

Þá kemur nú önnur hendingin. Þar lýsir
sjer djúpsa skynsemi, sem gefur til kynna
ástedurnu fyrir því, að skórin er þröngur.
Mig minnir að Jónas segði mér einhverntíma,
að þeir, sem serndi skynsamleg kvæði, væri
nefndir skynsemis-skáld, og nú efadist
jeg ekki lengur um, að þessi hending vísadi
mér á þetta með slíkum skáldum. Svo fór jeg
að skoða seinni partinn og athuga hvernig
jeg skyldi ákvarða hann frá skáldskaparlegu
sjónarmíði; en hann var mikelu óþegri viður
eignar. Þar var enginn tilfinningur, en raun-
ar var þó skynsamleg hugsunin. Ekki er hann
söguljóð og það er varla að hann geti kallast
heimspekki. — Jeg var ráðalaus með vísu-
helminginn, en þó kom mér ekki annað til hugar,

en hann væri mjög góður. Þá datt mér það
allt í einu í hug, að jeg skyldi sýna þóris
á þróin vísuna, og vita hvort hann geti
ekki sagt eitthvað um seirripartinn.

Jeg fór til þóris og sýndi honum vísuna.
Hann las hana með athygli. En þegar því
var lokið, skellti hann á herid og rak upp
svo hvellan hlátur, að það titrði hver
taug í mínum líkama. Jeg rak uppá hann
stor augu og skildi ekkert að hverju hann
hló. Svo spurði jeg hann hvað hann segði
um seirripartinn, því um fyrripartinn
þurfti jeg ekki hans úrskurðar. Jeg vissi
sjálfur, að hann var meistaraverka. Þóris
svaraði mér því, að vísun í heild sinni
væri reglulegur leirburður. Efnið væri
afar auvirklegt og skáldskapurinn enginn.
Þetta þótti mér mjög undarlegt og sumt
gat jeg með engu móti skilið. Jeg þann að
það var satt, að efnið var ekki mjög tilþrifa
mikið. En jeg vissi, að beti Jon á hlóli-

og Garndur á Gásunum ortu um efni, sem
ekki voru meira værd en þetta og hófu þá
mjög margir gaman af vísunum þeirra og
kvennfólkið kvæð þær látlaust. Þóris segir
að skáldskapurinn sje enginn, en það er
ómisslegt annað, en hann hafi sagt það,
bara til að ergja mig. Vísan stendur þó
riakvennlega í hljóðstöfumum, og hvað er
skáldskapur, ef það er ekki það, að hafa hend-
ingarnar hvorki oflangar nje ofstuttar?
Utaf þessum hugleiðingum, komst jeg á þá
nidurstöðu, að jeg þurfti bara að velja gott
efni, þá mundi jeg geta ort svo þóris líkasta.
Jeg mundi það að endur fyrir löngu var
uppi skáld, sem hjót Byron. Hann var
fregt skáld. Hann orti ávarp til sólar-
innar og er þetta upphaf að:

„O dygðar hár hnöttur!“

Nú hugsaði jeg, að jeg skyldi gjöra hit sama
og yfkeja ávarp til sólarinnar og vita svo
hvert þóris vægði sje að segja að jeg veldi

ómerkt yökisefni. Og þá orti jeg þetta:

Langt uppi í lofti lítur sól,
Ljómandi falleg eins og gull,
Hún er þar á glestum gudvefskjól,
Grópuðum samari úr Merinas ull,
Það er gaman að horfa á hana þá,
Er hún huggar um sína fögru brant,
Og ljóma helkir of lönd og sjá.
Lagagyllt verður þettað skerant.

Þegar jeg hafði lokið við ljót þessi, var jeg
ordinn lótrandi sveittur, svo hafði jeg tekið
merrni mjer. En mjer fannst ómakit
borgað, þegar jeg skvóðaði verkitt, sem
jeg hafði framleitt. Jeg fór strax að
hitta spóri, því nú var jeg, eins og áður sam-
ferður um, að hann hlýti að falla í stafi
ypir skáldgáfu minni. Svo las spórin
vísuna og las hana optar en einusinni.
Jeg heid og vonaði, að spórin mundi opna
munninn og hella vísunni, og það varð,
að spórin opnaði munninn og set jeg
hjer það helsta, er hann sagði við mig:

„Þú ert sá fyrsti, sem hefir skornið
trúsvor til mín til að fá álit mitt um
skáldskap þinn. Nú skal jeg segja þjer
hveinskeilmislega álit mitt um vísuna,
og mun jeg taka hendingarnar hverja eptir aðra.

Langt uppi í lofti lítur sól.
Þarna eru Bljóðstafir í einni hendingu
og er það rímgalli. Hefðir þú sagt: Langt
uppi á himni lítur sól, þá var ójett rímat.

Ljómandi falleg eins og gull.
Þessi hending er ofur fátækleg. Það er að
sanna ómögulegt að reita því, að sólin
sje falleg, en betra orð hefði mjer þátt
„fögr“. Jeg kann heldur ekki vel við það, að
líkja sólinni við gull, því það er eiginlega
ómögulegt, að líkja henni við neitt, því
hún er alin í sinni orð.

Hún er þar á glestum gudvefskjól,
Grópuðum samari úr Merinas ull.
Þó allar hendingarnar hinar hefðu verið
góðar, þá eru þessar tvær nógar til að gera
alla vísuna að vitleysu. Þú hefir rist-

tekið þjer það skáldaleyfi, að hugsa þjer
sólina sem stúlku og ferir hana svo
í kjól úr efri, sem óvíst er úr hverju
hefir verið umið. En samt segir þú
hiklaust, að efrið í kjólrum sje
Merinas ull. Þvo segir í vísumni, að
kjállinn sje grópaður saman, eins og
það veri smúðisgrípur úr trje. En jeg
man ekki eptir að jeg hafi nokkurn
tíma heyrt það, að samnakonur grópi
föt saman.

Það er gaman að horfa á hana þá.
Þetta er kjánaleg framsetning, að segja að
það sje gaman að horfa á sólina. Það er
alveg eins og sagt er, þegar horft er á eitt
hvert glesis. Og finnst þjer það til
hlyðilegt, að lýsa með sömu orðum, þeim til-
finningum, sem vakna í brjosti þjer, við
að skoða og huga hátign sólarinnar
og þeim tilfinningum er þú verður
var við, þegar þú horfir á skrípaldti.

Er hún hoppar um sína fögu brant.
Jeg held þú sjáir ekki vel rjett, ef þjer
hefir sýnst sólir hoppa áfram. Þú veist,
að það er kallað að hoppa, þegar stökkid er
upp og niður, en þannig er ekki göngulag
solarinnar. Þú segir að brant solarinnar
sje fögur. Jeg get hvorki í myndad míj, að
brant hennar sje fögur eða ljót, því leið
hennar liggur um andan og óbyggðan geim,
það sem engin brant er til. Það er leyfilegt í
skáldskap, að nefna feril solarinnar, brant
hennar, en að lýsa honum er alls ómögulegt.

Næstu hendirgu het jeg vera.
Logagyllt verður þetta skraut.
Þetta kemur alveg eins og skrauttinn úr
sundurleggnum. Það er klaufalegt, að segja,
að skrautid verði logagyllt, því ef verið er
að ræða um einhveru skrautlegan hlut,
sem gylling er á, þá er autsjet, að gyllingin
er eitt af þeim, sem skreytir hann, og er
þess vegna skraut sjálf. Meiningin er

í hendingunni verður því í stuttu máli
sú, að skrautid er skrautlegt.

Vísan í heild sinni er verulegt klaufa
stykki. Það er annarsdileg og misheppnuð
hugsun um mikilvert efni. Þú ert
enginn maður til að yrkja um sólina,
og áttir þú sjálfur að finna að svo var,
Jeg sagði þér áður að vísan þín væri
leirburður en jeg sje þú hefir ekkert ónað því."

Jeg flýtti mig frá þóri. Jeg var alde-
ungis truflaður af að hlusta á dóm hans,
svo jeg kom engum hugsunum fyrir mig.

En það fann jeg þó, að jeg var sárreiddur
við hann. Og nú þóttist jeg skilja
hversvegna mörgum var illa við hann.

Það hefir sjálfsagt verið fyrir það, að
hann sagði mörgum ómjúkt til synd-
anna. En það þótti mig verst af öllu,
að jeg fann það, að þóri hafði rjett að
mæla í því sem hann sagði um skáld-
skapinn minn. Mig fannst það vera

ó mögulegt fyrir mig að lifa, nema geta orðið
skáld, og þessvegna fastrojetu jeg það, að
hengja mig útið öllsarnar.

Þegar jeg var búinn að festa upp smör-
una og var að setja lykkestjuna á endan,
þá kemur þóri á þórin þar að mig.

Hann spyr mig hvað jeg hafist hjert að.
Jeg segi honum hið sama. "Viltu ekki"
segir þóri, "bida við, meðan jeg kveð
grafskrift eptir þig, svo þú getir
sjálfur fengið að heyra dálitid sýnishorn
af því, sem talað verður um þig, þegar
þú ert dauður? Það þáði jeg, og þóri
settist niður og orti grafskriftuna.

Þú er þannig.

Þer í grafar hjórist ró, —

Skriftur lífi skriftur andi,

Skrifinn buot frá tímans gmundi, —

Hann sem lifað hafði nóg.

Meðan vindur beldi búke,

Ljek hann sjer að ljóðar-smíði

Litla sem að hafði þrygði.
Af því varð hans sála sjúk.
Lekning wild' ann feginn fá,
Hann samt aldrei hana eggði,
Hafði því í snöou smeygði,
Hjelt svo þessum heimi frá.

Hjer hafa enginn hrígid tár;
Góðvin ei hjer grátinn þreyði,
Gleymst kann ein á þessu leidi,
Drúpis þögul dag og ár.

Þegar þóris hafði flutt kvæðið,
hafði jeg minni löngun til að hengja
mig, en áður. Að sömnu sagði þóris
mjer það, að það væri langt um
njetthara fyrir mig, að hengja mig,
heldur en að reyna nokkurs tíma
framar að búa til kvæði, og jeg
hefi hvortugt gjört.

Páll Clafsson.

(1860-1898)

Kemari, Kolumbu.

Hefnd Jack Forbes (niðurlag)
Nasta kvöld átti samsögurinn fram
að fara. Allir fjelagsmenn Sestelju-
fjelagsins söfnuust saman í öörum
enda stórstofunna, með náfnablóð sin
í höndunum. Þakitt var sem þeyti-
spjald, hann stókk frá einum söng-
manninum til annars og sagði fyrir
um sönginn, gaf ymsar góðar bend-
ingar í hljóði, og reyndi að láta vera
sem mest, á sjálfum sjer.

Stórstofan var troðfull af fólki, það
kvad svo varmt að, að einnig í glugga-
kystunum höfðu menn holað sjer niður.
A fremsta bekk áheyrandanna sat
Jack Forbes, þar sá hann allir söng-
mennirnir og einnig þeir, sem á hljóð-
ferin ljeku. Hann var alvarlegur.
Margir spurðu hann að líðan, en hann
kvadst vera hálflasin, og þess vegna

höfði hann ekki tekið þátt í sam söngnum.
Daleitt stja á forseta þallinn,
tók takt hamar sinn, höf hann á loft,
söngurinn birjaði, og gekk mata vel.

Daleitt snjari baki að áheyrend-
unum, og sló takt bæði með höndum og höfði.
afafnskjött og söngurinn birjaði,
tók yack Forbes Citronu upp úr
vasa sínum. Þá er hann hafði
skrælt hana, hræfði hann sig litu-
eitt og við það vakti hann athygli
nokkurra söngmanna, en í því þeir
litu á hann stækk hann Citronuni
upp í sig, og tók að bíta í hana og sjúga.

Afleiðingarnar komu samstundis
í ljós, og voru þær aðdánlegar; tem-
urnar flutu í vatni á þeim er horfa
á hann, og munnur þeirra fylltist.
Þegar þeir ætluðu að kringa, og jafn-
framt að synga, þá komu fram
hjá þeim, hraparleg mishljóð.

Daleitt varð hamstola og sló takt,

bæði, með höndum og fótum. Þessi⁷⁴
truflan í söngnum vakti undrun
þeirra er ekki höfðu veitt yack eftir-
tekt; þeir litu því upp úr nóttunum,
til að gæta að orsökinni. Þegar þeir
sáu „Citronuna“ er yack var að naga,
fór á sömu leið fyrir þeim, og hinum
fyrr, og eftir eitt augnablik voru
allir komnir út af laginu og urðu að
hatta. — Áheyrendurnir voru mjög
undrandi, Daleitt smeri sjer við og
var rauður upp í hársætur, þegar hann
leit yack, er var í ákafa, að sjúga
„Citronu“ sína, datt honum strax í hug
orsökin. En hann áttadi sig brátt
og ásetti sjer að þumbast við óvin sinn.
Hann þannadi mönnum sínum að lita
á yack, og svo birjaði söngurinn aftur.
En það fór allt út um þufur, söngmenn-
irnir, er ekki gátu stilt sig um að horfa
yack og Citronuna, fóru hráð eftir ann-
að út af laginu. Áheyrendurnir fóru

ad hussa, æskumemirrir er sátu á
fremstu bekkjunum og sáu að farir
yack hlöu; og dregirnir, er sátu á
svölnum blístruðu. — Daleitt varð
frá sjer af reiði, stókk á yack og sló
í andlit honum með tekt hamrinum.
yack borgaði fyrir sig með því að slá
Daleitt knefa högg, og lenti höggið
á gleraugunum, er fóru í þúsund
mala, þar næst tóku þeir hryggspennu
og ultu eptir gólfinu um stund þar-
til þeir voru skyldir. Raudur og blóð-
ugur, ótaði Daleitt knefanum að yack
og í því, er hann reyndi að losast
frá þeim er hjeldu hönum stamði
hami. „En við erum ekki skyldir.
Skambissur. — Sjá verðið að berjast
við mig, — berjast — jeg drep yður, —
drep yður — drep yður.“ — Þskráði
ham í því að vinir hans drógu ham
út með sjer. yack Forbes brosti
hæðislega, en þagði þar til Daleitt

75
var fjarlægur. Þá tók hann til
orða og skýrði málið fyrir hinum
hálfreiðu, en þó brosandí á heyr-
endum; þó meira væru gramir út-
af því að hegra ekki sam-sänginn
fóru samt sem áður allir að klæja,
og fyrirgáfu Forbes sökum hans
ákringi legu þefndar. Jenny Brown
sat stíð þeigandi í sæti sínu, þar
til ungur maður, sem yack hafði
aldrei fyr sjóð, gekk til hennar og
fór að tala við hana. Hún roðnaði
litið eitt, stóð brosandí uppúr sæti
sínu og gekk út úr stórsöfnum
á samt mannum. — yack skundadi
heim til sín angur vær út af hug-
saninni um Jenny, en mjög ánægður
yfir endalokum samsängsins.
En gleði hans var skammvinn, því
valla var hann kominn inn fyrir
þesköldinn, fyrr en einn af vinum
Daleitts kom til hans og stjetti honum

mita, það var hölmöngu áskorun
frá Daleitt: „Segðu honum“ sagði
yack þjóðku-lega, „að jeg muni
hitta hann kl. 8 í fyrramálið,
í Dubgsskógi. Vöpun skambissur.“
Vinur Daleitts bauð góða nótt, en
yack fór að hálta, á meðan var hann
að hugsa mál sitt. Þegar öllu
var á botninn kvölt, var það þess
vert að berjast við þennan asna,
og það út af stúlku, sem að líkindum
hvarði sig ekkert um yack Forbes,
og fór að auki að berjast með skam-
bissum! Það gat farið illa, setjum
svo að hann dræpi nú gamla Daleitt,
og irði svo sjálfur hengdur fyrir móð.
Eða þá, það sem var en þá verra,
að Daleitt skyti kúlu gegnum heil-
ann á yack Forbes. Það var mjög
unáðrikt að hugsa um það! Hvað
kærði hann sig um ungar stúlkur
þegar haus hans var brotinn.

76
Heldur vil jeg vera piparsveim allt
lífið heldur en falla dauður til
jarðar fyrir hálf blindum söng-
kennara kl. 8 í fyrramálið:—
„Fjandinn fjærri mér jeg geri það
ekki,“ sagði yack þegar hann var
kominn niðurundir: „Jeg geri það
ekki, jeg ætla að taka saman þjónkur
minar, og fara úr þorpinu með jörn-
brautar lestinni, er leggur á stað
kl. 6 í fyrramálið. Jeg skil þjer
eptir lítinn miða með þeirri áritan,
að jeg hafi orðið að fara til Fila-
del þiu í mikilvegum erindagerðum.
Jeg væri aumi asninn ef jeg fari að
berjast við annan eins ræfil og Daleitt,
og mér er reyndar sama hver það
væri, því jeg vil ekki vera skotkring-
la nokkurs manns.“ Með þessum
ordum endaði hann, í því hann bylti
sjer á hina hléðina og reyndi að sofa.
En það var árangurs-laust. Hugsunin

um Daleitt fylgdi honum stöðugt.
Hann velti fyrir sjer höttunni á-
ædra hlidina en skömminni á hina;
í þessu ástandi var yack alla nóttina
og kom ekki dír á augu. Það var
heldur skemtileg hugsun: að sjá
Daleitt og vini hans á einvígisstaðnum,
biðandi óþolinmóða eftir yack, og
svo eftir að hinn ákveðni tími væri
út runninn, að sjá þá fara aptur til
þorps og setja yack Forbes í gapa-stokk-
inn, sem huglausa geit. En heldur
vildi þó yack dvelja við þessa huggun,
en sjá í hugarum yack Forbes liggandi
í blóði sínu, andvara á jörðunni.

Þá er kl. sló 5 fór hann á fatur, lét
dálitid af fatnadi í handtösku sína
og leddist niður stigarn. En er hann
openadi dyrnar, og leit út í hina nið-
dimmu nótt, þá kom svo mikill hröll-
ur í hann, að honum datt í hug að fara
inn aptur og helta við ferðalegild.

77
En eftir litla umkugsun, hallaði hann
aptur hurðinni, og leddist niður eftir
strätinu, og var hann jafn hreddur
um að mata einhverjum, sem stór-
glepa maður er flýr undan refs-
kendi sjettvísinnar. Þegar hann
nalgadist járnbrautar stöðvarnar
sá hann að ljós logaði í bið stofunni.
Hann gekk hratt gegnum fordyrid, og
laubupp biðstofunni og gekk inn.

Þar inni var maður nokkur, er
einnig cettlaði með hinni fyrstu járn-
brautarlest; hann sat við arinn
hvildi handleggina á knjám sjer
og studdi hönd undir kinn, við
hlid hans lá stór malsekkur.

Maður þessi var Daleitt, sem atlaði
í ferðaleg af sömu áfstedum og
yack. Þá er Daleitt sá yack, stóð
hann upp og hopaði nokkur skref
aptur á bak. yack hopaði einnig á
hjel og roðnadi. Daleitt náði sjer fir,

og reyndi að koma á sinni sem
best fyrir bord: „Veseli þvæll,
nú þjer erud að hugsa um að strjúka.“
Sagði hann við Zack: „Nei mjer
dettur það ekki í hug.“ svarði Zack:
„En jeg heyrði að þjer ætluðu að
strjúka af kræðslu.“ Þjer hinn
aumi armingi, þess vegna er jeg
kominn hingað, svo þú heppnædist
það ekki — „Það er lígi“ hrópaði
Dalcitt þjer hafði aldrei heyrt það.
Jeg bjóst við því að þjer mundu
flýja hefnd mína, þess vegna ásetti
jeg mjer að verða þú þrandur í götu.
„Heyr á endemið“ svarði Zack,
„víst erud þjer komnir á flötta,
það sannar málsekkur þúar.“
„Nei sjá og þjer erud með handtösk-
una góðar,“ sagði Dalcitt. Zack ród-
naði úturdir eyru og stamaði: „Jæ-
jeg — skiljið þjer — jú — já sjáid þjer
já — jeg hef, skambissurnar minar í henni.“

78
„Gott og vel“ sagði Dalcitt, „við skulum
þá ganga út og berjast samstundis.“
Eftir litla umhugsun sagði Zack:
„Nei það geri jeg ekki, ef jeg geri
nokkuð þá mun jeg fótum troða
þúar veseli garmur.“ „Þjer erud
við bjóðsleg skrepa“ grenjaði Dalcitt
og láði hnefum að Zack.

En odar en Zack hafði tíma til
að svara var huldunni hrundið
upp, og inn kom Jenny Brown ásamt
hinum ókunna manni, er hafði fylgt
henni heim af samsængnum kvöldið
áður. — Það kom fat á Forbes. En
Dalcitt varð agndofa.

Jenny Brown rak upp hljóð, er hún
sá bæði fórnar-dyr sín. En brátt
kom henni til hugs, kringum stöður
þeirra. Hún rak upp skelli hlátur,
hinn ókunni maður brosti, en einvígis-
mennið litu til jarðar. —
Þokk gekk Jenny til þeirra og sagði

"Herrar minir, jeg verð að trúa
ykkur fyrir leindarmáli, þessi
snáður er Mac Fadden unusti minn,
og etla jeg að giftast honum í dag.

Mjer þykir það leitt að þurfa að
stíga spor þetta án samþykkis vinnu
minna. Má jeg treysta þagmelstu
ykkar?" "Þótt mjer þyki það
þungbeert að heyrja þettað jömfri Broon,
þá lofa jeg yður að verða við þón
yðar", svaradi Dulcitt og kneigði sig
yack stundi þungan, og sagði með
skjálfandi röddi, "Jeg man heldur
ekki sega frá leindarmáli yðar.

En jömfri Broon, mjer finnst þjer
ekki hegða yður rjett, og því komuð
þjer mjer til að álita að þjer elskuð
að mig?" Þóur en femu svaradi
gekk M. Fadden fram og sagði; jeg
vil ekki hegra eitt orð í þessa átt
skiljið þjer það? Ef þjer talið
þannig við þina ungu stúlku þá man

velgja vanga yðar skiljið þjer það?"
Svar ad M. Fadden virtist vera þer um,
að fram fylga hátan sínni, gekk yack smjgt
me i burt og gekk heim til sín. Dulcitt fylgdi
honum i hánaðtt á eptis. Þjá er þjer voru
kannir litid eitt frá járubrautarstaðvonnun,
staðnærðist yack og beið Dulcitt. yack
tak til máls og sagði: "Mjer virðist hyggi-
legast að við leiðum máls þetta til lykta"
"Jeg er á sama máli", sagði Dulcitt, og rjetti
fram hendina. yack kristi hana innilega,
og kvefði vinnjarnlega i augu þins þjer
verandi óvinnarsins.

"Jeg held það sje best, að láta engan vita
um efintjri þetta," sagði yack.
"Það er orð að samna," sagði Dulcitt. "Þjer
satt að sega" sagði yack. "Þjá er þjer ekki
þess verð að við bejunnst um hana".

Spurningum herra Hrna, útaf grein minni vildi jeg geta svarað svo að mig engu varðaði hverjar hárreitingar móti vísu.

1. Spurning. Alitur hann að þeir sem ekki telja sjótt fram búpening sinn til tíundar tali þá sannleika. Jeg svara srei.

2. - Hefur hann aldrei heyrt getið um menn sem draga undan tíund og hvað eru þeir nefndir?

Jeg svara jü. - Hinn heiðræði sprýjandi sagði við mig einusinnis að Hórgdælingar hefðu haft orð á sjer, að þeir teldu ekki ofsjótt fram, heldur en allar hreppur, sem hann tiltók, sem ekki var þessi.

En jeg mót mæli því fyrir hina gömlu sveitunga mína, því jeg var þar kunnugri en hjer. En þeir menn voru í Skriduhrepp, sem voru þektir að,

80
að draga undan tíund, og var vanalegt að lita til þess við niðurfjöfnun.

Jeg álit þetta ekki eins sjótt að ferð, og þá er Hrni sálugi Kristjánsson á Krassastöðum hafði, þegar hann var hreppstjóri í Glæsibæarhrepp. Og einn þessara manna bjó þar, fer hann heim til hans með menn, og telur hjá honum fjóð. Og sömu aðferð hafði fjórfjónsson í Skridu við einn þeirra.

Hreppstjóri hlýtur manna berzt að vita nafnið á þeim.

3. - Hefur hann ekki heyrt nefndan fjór-eið? Það hef jeg heyrt; - en eiður er ekki það sem á að hafa í fjölskaparmálum, því sjaldan er svo hreim eiður sváim, að ekki sje betri ósvarinn; - en þó hann etli mig fá heman, þá veit jeg, og fleiri, en þeir sem hafa svarið hann, þyðingu hans.

Það er helata skodunarrefnið í þessu spursmáli, hvort þörf gjörist, að vera að veifa þessu bitur eggjada sverði, yfir

höfði mamma hjert.

4.- Floort meinar hann að menn á hreppa og aukafundum, skuli ekki tala annað en já ja, nei nei &c. Þegar jeg leyfði mjör að seigja þetta höfði jeg við orð merkari manns en við erum, og sagði hann þau til staðfestingar samleiðanum, sem er í því fölgimm að menn tali það eitt sem samrast og rjettast er, og orðin sju japnan samhlföda meðvitundinni, í hverju málefni sem um er að ræða.

En að seigja aldrei annað en já ja, nei nei, á hreppa og aukafundum, er órækt merki ónytjungs háttarins og úrræðaleysi síns er úr vanda mál-efnum er að skera.

5.- Attar hann það skyldu hreppstjórans þegar hann á minnir samkvæmt skyldu sinni bendur um að telja rjett fram búþening sinn, að hann skuli þá skipta þeim í 2. flokka?

Jeg svara ja, ef lengra er farið en venjulegt er nefnilega, að áminna í Hreppu skila boðun

í nær fötum manna." Útaf þessu hefir hinn heidr. höf. blotið að draga þessa sögn sína, að lúu væri á hverju heimili. En jeg mótmeili því föllilega, þótt jeg geti vorkennt hinum heidr. höf. að hann dró þessa á lyktun útaf orðum mínum, því að auðsceth virðist, að ef svo strängt sje farið, álitur hann, að enginn geti lúsalauð verið. En það var nokkuð sem Stigandi gat ekki gjört ráð fyrir, að hinn heidrati höf. hefði aldrei þekkt lúsa^{lausan} mann eða heimili og af því mundi svo sprætta þessi missskilningur.

EKKI get jeg skilið sambandið þjá hinum heidr. höf., þegar hann álitur að það hljóti að fara saman, að blað, sem gefur nauðsynlegar bendingar, þurfi endilega að tvístra þjóðinni, nema ef svo væri, að hær og einn taki að sjer bendinarnar og stykki svo upp á nef sjer út af þeim.

En Stigandi er enginn smali, svo eigi er það á hans ábyrgð, þótt einn eður annar

hi hlaupi suður í Fúlakak edur Þritvík
4.- og kaffceri sig þar.
aun Ekki veit jeg hver þessi Gunnasi er,
nei sem þöf. talar um. En ef þreysta
peli mætti hugsunarfræði þöf., þá álitur
við hann víst þenna Gunnsa eigi ritfarar
ar a mann. Og má best marka, að rjett sjá
að or til getið, fyrst höfundurinn vogaði
ast sjer, að hlegja heimdaganum og leggja
mætt út á ritvöllinn móti honum. En þá er
um má þessi Gunnasi vera, ef hann stendur
En þó ekki fæti framur hinum heidrada þöf.
á þessu til sönnunar leyfi jeg mjer, að taka
ón upp orðrjetta, hina maka lausu niður-
er á lagssetningu höfundarins. Takið nú
5.- vel eftir. Setningin hljóðar svona:
þe "Ef Stigandi á að geta náð tilgangi
sinnum, að fræða og skemta, er von-
andi að eigi flýti hann fleiri ritgjörðir
en komnar eru viðvikjandi lúsum,
að minnsta kosti að sendar."
En nú er það einmitt þessi heidraði

94
höfundur, sem jeg á nú orða stad við,
er skrifað hefir þessar að sendu
ritgjörðir. Eftir hans eigin sögu-
sögn, er það því skilyrðið fyrir því,
að bladið verði nytilegt, að það
hætti að flýti ritgjörðir eftir hann
sjálfan. — Þetta mætti nefna ósjálf-
sáð sannindi.

Sto endingu leyfi jeg mjer, að taka
hjer upp nokkur orð úr Lækninga bók
Dr. J. Þórnasens á bls. 159.

"Það er sorglegur vottun um
"hveimlæti Íslendinga, að lúsa
skuli vera eins almenn, eins-
og hún er hjer á landi; það
eru fáir, sem hafa eins opt
tækifæri til að sjá þetta, einsog
læknaonir, og jeg verð að segja
það fyrir mitt leyti, að stundum
hefir mig hryllt við lúsa
mergdinni. Þar ed svo hægt er
að losast við hana, er það

lestir félagsins á síðastliðnu vori var ákveðið,
að halda áfram samsonar fundafélagi á næsta vetri
og bláðs "stjálk" heldi áfram til vinnu sinni. Þorur þó
a nefndum fundi, komin þeir menn í ritstjórn
bláðsins og bótað til fundar fyrsta sunnudag í vetri,
og skyldi þá hald uppr. bláð félagsins. Þó að allt þetta
vari samþykkt met nær þó öllum áttvæðum, þá
lögðist þó þegar á fundinum í grunn einstaka, að fundar
og bláðfélagi Kjálldalunga var skungið þóð sutforn er eigi
mendi in hrokkva á næsta hausti. Ástædan til þessa var sú,
að á fundinum kom þóð í ljós, að enginn vildi in endurgjöldu þess
eign þess áttvæðing er fundinum hlyst að hafa í þóð met
sér. Fundinum áleit, að larkara vari að skipa um fundarstadi
yfir veturnum og var þóð samþykkt, að veita 10 Kr. af fé félags-
ins til fundar haldskostnaðar yfir allt árið.

Svo kom sunnudagurinn fyrsti í vetri, en
enginn kom á fund og ákveitt bláð kom út og til
þessa dags, hefir eigi bólað á nein um framkvæmdum
í þessa stefnu.

Til þess nú, að reyna að gjöra hreppsbúnum
lagara með að talast út á þessum vetri

2
þá hófum vör nokkrir Kolmenn, ásett
oss að halda úti máttarbladi fyrir sveit
vora. Náfr bláðsins er "Stigandi" og er
stefna þess að frada, skemmta og benda til
þess er betur má fara. Eigi mun Stigandi
verða myrkur í máli, en forðast vill hann
persónuleg meidyrdi. Þeir útgjendur svörum til
laga ábyrgdar á nafnlansum ritgjörðum
og getum oss í ljós af þóð gjörð.

Það er oss útgjendum hard, að sem flestir af
hreppbúnum vilja taka til máls og senda ritgjörðir
í Stiganda. Ef þeir vilja halda nafni sínu leyndu,
þá geta þeir smíð sér til hvers af kennanum og skólakultúr
á Kolmum er þeir vilja eða bezt þina, og verður þá séð
um, að ritgjörðin komist til ritstjórna er ráður árlitum,
hótt hún skal tekið í bláð eður eigi.

Þeir útgjendur trýstum þóð, að hreppsbúar gríði
sem bezt fyrir göngu Stiganda og biðjum þóð svo
vel gjöra og rita á hvert bláð komu og farar dag
hans frá hveijur heimili. Ef ein hver stada er
þáfið fyrir göngu bláðsins in nautsýnja og að
áþóðfu, þá katti þóð göngu sinni til þina bója.

En af svo skilði vera, að ein hvergi
vilji eigi fá blóðið til af leshus gegn því að
flytja það til þess heimilis, sem ákveðið er í
bókliði Stiganda, þá er því hinir sönnu bedni
að skýja frá því í fyrsta tölublaði hans.

Vér öskum sveitungrum vorum góðs
vetur og að Stigandi geti lagt litlum skerf
til þess að gjöra oss gagn og skemmtun
á þessum yfirstandandi vetri.

Utgjafendurnir

Um ánamaðka.

Mein þafa lengi verið í vafa um, hvort
nokkurt gagn væri að dýrum þessum, og
erum þann dag í dag, eru þeir sakadís fyrir
að gjöra skaða, þrátt fyrir það, þótt þeir
sjú sakleysið sjálfst. Margis þafa innviðað
sjá, að ánamaðkarnis gnáguðu hinum smá-
gjörfu jurtasötu og gjörðu þeim því tjón. Til
þess nú að vippota skaðum þess, skal
því dálitið minnst á líf og lífnáðarháttu
ánamaðkanna, einsof mekkis visindameu,
þar á meðal hinu nafnfrógi C. Darwin,
þafa lýst þeim. Lýsing þessara visinda-
manna er byggð á margra ára nákvæmi
athugun.

Ánamaðkusinu byggis býfi sitt í jörð-
ummi, og líkist það langri pípu eða holu,
sem nor 4-6 fet niður. Þegar komið er
svo langt niður í jörðina, beiggist holan

til hlíðar og liggur lánjett til enda.
Öll holan er fóturð innan með smástein-
um, og er það að líkindum til þess, að hin
brunnja séður saman. Þarna hefst ána-
madkurinn við og snýr höfðinu til dyra.
Þegar armurinn kemur þungur, skrið-
ur hann upp, og velur línkum til þess
saggaamrar kvöldstundir. Höfuðið kem-
ur fyrst upp og skriður hann svo upp á
spisbord jarðarinnar, en hefst þó oftil eptir
endan niðri í holunni, til þess, að vera
þjótur að forða sjer ef hann verður brott-
ur. En upp úr jörðunni fer ormurinn
til að tína saman affallin blád, smá
stongla eður kvisti, í stuttu máli, all-
konar dauða og hálfrötnaða jurtapasta.
Nosta morgun er op holunnar þakið með
dálíllu hröngu úr jurtasíkinu, og ef
nánnar er atgott, sjest að ormurinn
hefst vafit hvert blád saman og stung-
ið þvi á enda ofan í holuna, svo að

stongullinn snýr upp. Ánamadkurinn
fer öldungis lins með sin blád, eins
og Kinnverjinn með kebláðin sín. Ástod-
an fyrir þessari aðferð er auðsa. Sá
hluti bláðanna, sem er niðri í holunni,
geymist ratur og mjúkur og einungis
þannig getur ormurinn nagað þau. Það
er auðvelt að sannforast um, að mad-
kurinn jetur bláðin, þvi að þeim dögum lík-
um er forðim eyddur. Ánamadkurinn
dregur helst að sjer fang sín í sökum vedri
svo að þau sjer þjótari að rotna
og af þessu sjest, að ormurinn
starfar með meiri fyrirhyggju
en vonta mottli af djúri, sem hefst
engar heila.

Ef býli armsins er nánara rann-
sakað, fimrast innan í veggjunni hol-
unnar margir svartir blettir. Þetta eru
saurindi armsins, og í hinum eldri
holum, er lag þetta nokkru þykkt.

Saurindi ánamadrámma eru eink-
ar þrjófsgandi, enda nota justirn-
ar sjá það, að því leyti, sem þó enda
rotur sínar niður í holurnar. Sumir
vísindamenn halda því fram, að hinar
fínu, beyggjanlegu soyrrotur justanna
götu alls eigi lagt leið sína niður
í jörðina, nema með því, að fara eftir
holum ánamadrámma. Erfremur, að
rotur eins árs jurta, voru eigi þórar-
um, að greina sig djúpt niður í undir-
lagið, nema þar, sem ánamadrá-
munnir voru í jarðvegjunum. Þar er þess-
ir smágrjópu rótaangar, þrífast einnig
mjög vel í madka holunum, án þess á
nokkurn hátt að eyðileggjast, þá er
ástöðulaust, að ástaka þá fyrir af
þess nagi sundur justadrámmar.
Þynging sí, sem starf ormannna hefir
fyrir moldmyndunina, er ómetanlega
mikil.

— Niðurlag —

"Fyrir folkið."

I.

Þegar erlendir menn hafa farið
um Island, og skrifað ferðabækur, þá
hafa sumir þeirra talað um óþrífnað
hér hjá oss, bæði úti og inni, og að á
sumum stöðum væri alls ekki hægt
að verjast lúsum. Þegar svo landsmenn
voru hafa heyrt þetta, hafa þeir
stökkið upp á nef sitt, og bolsotað
ferðamönnum fyrir ósannsögli þeirra.

En því er nú niður, að þegar ver
athugum sagnir þessar með sanngírni
þá verðum við allir að jötu, að þar hafa
við gild rök að styðjast þó að eigi sé
stíkt almennu sem betur fer. Ef einhver,
sem þekkir nokkuð vörð til, ber á
móti þessu þá segir hann vísitandi
fóretth, eða hann er þá svo samdauna-
sillum, þannig að halla ekki lú, nema
fóturinn skriði, grá utan.

Ad sönnu er meiri hluti heimila
laus við þetta, og heimilismenn allir
samtaka með að vera vandir að
virdingu sinni í þessu tilliti. Og
þó að einhver lífsgæfllinn komi á
slík heimili, þá er honum ekki
viðvart fyrir en hann er búinn, að
losa sig við varginn. Enn
fremur ef gestir koma á slík
heimili, og líf skridur af þeim
í rúm þau, er þeir sofa í, þá fá
þeir það orð á sig, að þeir séu ekki
hýsandi fyrir óþokkaskap.

Fléstir blygðast sín mjög, ef þeim verður
að blyfa rúm er þeir sofa í, en allir skynberandi
og hugsandi menn taka mikið hartara á þó, ef líf
skridur af manni í rúmi, þó hið fyrsta er ósjálfrátt
og getur orðast af sjúkdómi, en hið síðasta er líf
að maðurinn er svo óþveralega dýrlegur, að hann ber
euga virdingu fyrir sjálfum sér; enda er
vera að verka rúmið.

Eg sagði áður að meiri hluti
heimila mundi laus við þennan
óþverna en ég þótti að taka dýpra í
áminni og segja, að sveitir séu til þar
sem enginn lífsdómi hittist, þó
þótt einhverjökynnur að vera, sem komur
væn á fullorðins aldur, er ekki skamm-
ast sín fyrir lífsina, þá verður þeim
ekki í húsum vart, nema þeir liti
öðrum að verka af þeim og verja
þá fyrir óþverranum.

En þó er nú ver, að það
hittast líka sveitir þar sem á
fleiri eða færri heimilum er
einn eða annar svo lífsugur
að hann svirðir allt heimilið.
Og þar sem svo er ástætt, er
enginn hæðarleitur við að fast.

Þar er sonatilsfirringin oft
foula slöf hjá almenningi, að
millum er, afskiptasemi, heimska,
og jafnvel óvirkni þykir, ef að slíku

er fundit, eða húsbandur segja öðrum að verka af sér
varjum. En þar sem svo margir standa á lagu stigi, þar
er hirtusemi heimilissins í vöð, þeir að oft þort egi nema einn
lísa-lepp, til að gjöra öllu heimilinu smár í augum allra
almennlegra manna.

Þó kemst þessi ið bjótur aldrei á jafn hátt stigi, eins og
þegar fólk, sem er mjög heigomlega gleygjandi og skreyfir sig
fjá þoppri til þáar, skilur sína og minna af húsum eftir í
þeim árinum, er það hertíkt í, eða þegar húsin skindur
utána þeir, á milli gulls og glibandi hnappa.

Þónum er einkum hál iðalís saki á þau. Er þeir
afar ándandi, að hirta þau sem best, þeir ef að hús nær
að vera á þeim að stöðaldri, þá er hál ið þeir, að þau verði
sítar minn mjög lísa sel. Einstaka matar gjörða þeir mikit
betur og rekkara í þeir, að lata minna eftir börnum
árinum, gefa þeim minna af sykrir og þeir um líka,
er hirta þau betur.

Ef einhver hefur orðið fyrir þeir álan að fá lús í fót sín eða vera
lísaugar í verum, þá er ándandi fyrir hús, að skifta sem oftast um
klæði sín og rím fátínd og síða fótin í hvert skifti, eða
er einn sinni í vöð, meðan húsin er að gjöras
má einnig ið hafa lísa-sölve og skal þá líka eitt
fótin með sárin um um.

Hefnd Jack Forbes
eftir
Max Adeler (lauslyg þykt)

Eitt var það, er öllum kom saman um,
sem sé, að Jack Forbes hefði ekki þengið rétt
góða útkú. Þó þónum, klockurinn, hinar
gömlu völandi meykertlingar í sjúkrahúslaginu,
félagsmenn Sesselyfufélagsins, — í stutta máli,
allir, sem nokkud máttu sín í Bangleburg
jättu, að þáar þagrar yngismegar, mundu
hafa sjnt nokkraum fjölkofum ostumanna,
meiri ósvífri, er Jenny Brown, signdi
Jack Forbes.

Þamiz var málinu orúid:

Ungru Brown, hafði komið til
Bangleburg, í Maimanudi, hún kom beint
frá vötrögléidinni í Filadelfiu; þar þjuggu
foreldrar hennar. Sú saga gekk manna á
millum, að hún hefði verið send möður-
bróður sínum Betes dómara í Bangle

til þess að skila henni frá ungum manni
er hún átti að vera íshfangin í. Lén hjóla
hinna unga megar þar ekki með sér, að þess
þessi væri sönn.

Hr. Jack Forbes setti heldur ekki
sögu þessa fyrir sig, því eftir mjög stutta
viðtögnina, var hann orðinn gagnstekinn
af ást til hennar, og lék hann ást sína
í ljósi, á líttan hátt og flestir gjöra,
þeim kringumstodum. Það lék ik fyrir,
ungfrú Jenny gedjádís vel áskarablot hennar
og þótt Forbes hefði aldrei þrek, til að
að skila hild þjóðingarmikla stíg, að líta
ráðakaga, við hana, þá var hann samt sam-
fordur um, að hún myndi elsta sig. Því
eftir kvöld, bauð hann henni á samsöng,
fyrirlestra og í samtömi. Þau sungu og
dönsuðu saman. Hann fylgdi henni heim,
í tunglsljósi og þegar himininn var al-
shyndur, þá bardist hjartad undir rifjum
hans, að ekki var annað fyrir að sjá, en þess
myndi þjóta þau, af ákafanum. Sál hans
var svo gagnstekin af bláðu að hann

gaf varla komid upp orði.

Það liggur í augum uppri, að Forbes tók
ekki málið frá réttu hlíð. Því þegar gætt er að
því með atvinnu, þá gaf hann ekki krefst
þess, að ungfri Brown, gengi með sír gegnum
lífið, án þess hann léti ást sína í ljósi með
ordum. Forbes gaf því ekki ástakad neinn,
nema sjálfan sig, þá er hún niji söngkennari
hr. Dulcitt, skömmu eftir komu sína, fór að
fela í fókasor hans, og draldi dözum saman
í norveru ungfri Brown. Þetta var ekki
neitt gledilegt fyrir Forbes.

Dulcitt var höggendur maðar, ljóshöndur,
en ekki neitt aðdianlyga þétt höndur. Hann
var augnveitur og brúkaði því gleraugu.
Hann var til húsa hjá frú M., en lífði á
því að lesja ik hús sitt. Oft var hann van-
ur, að leika á flautu, og það var lengi, að
allir hinir legendurnir, urðu frá sér, af
reidi, öðdu aftur og fram í herbergjum
sinum, og óskudu þess af hulum hús, að
Dulcitt og flautu hans, væru komin þannig,
sem vér myndar vonum, að verði aftur.

samistadur hans, ad minstakoski er þar
engin þörf á flaukam.

En ef ~~meira~~ ~~vitja~~ unna Dulcitt samundis,
þú var hann alltaf mesti söngmaður. Hann gat
sungið svo hátt, ad allir undrudust. Það skylti
enginn, ad úr svo litlum þúk góði komid tve
míkil hljód. Það gekk fjöllum herra, ad
leggja hans vöru hefir, og útkunir eins og orgels-
pápur, og ad hann hefði belgi í stönum. En
þóð sem þessu lídur, þú var hann góður
söngmaður — á því lík enginn vafi. Þú
er hann stóð gagnvark lerlingum sínum,
í stórkofu þinghússins, og leiddi þú í gegnum
hinn erviduðu sönglög, var honum veitt svo
míkil eftirbekt, ad hinn óþúsami Jack Forbes
snífi sér undan, gagnbektin af réid, og það var
með naumindum, ad hann góði hekkid þútt í
samsöngnum. Hann var þú dagidur þessu mánaði.

En réid hans var þú ekkert, í saman-
burði við odissví þans, er hann hófði á
Dulcitt, þegar söngnum var lokid, því hann
hlæggði Dulcitt, gekk þú náklíðis ad Jenny
þíki hana fyrir sér, og stóir inngjun í gegnum

9
ofrangun. Dulcitt kók hana við hönd sér, og
leiddi hana fram hjá Forbes, án þess ad líka
til þess ad vinna. Jack þítti þú alltaf vorat,
ad allir norshaddir vissu um sálarstand hans,
menn kikudu sér heldur eigi við, ad einblíva
á hann, til þess ad víka hverni, honum góði-
vil.

En öllum kom sámar um það, ad ungru
Jenny veri ákaflega ásvifinn, við Jack. Þessu
meyunum þítti það, af þessu ástóðu, ad
hó Dulcitt gaf sig ekkert ad þeim. En þessu-
svörinum af þessu ástóðu, ad þeir gáttu
það hver og einn, með sjálfum sér, ad slíkt
adferd veri óþolandi, nema aðeins undir þeim
kíngumstóðum, ad Jenny hefði ríffingepít
Jack sín verna.

Stíhandi kalt kvöld eitt í Desember-
mánuði, var söngofing í Sesseljafelaginu, þessu
skludu ad halda opinberan samsöng, milli
jólú og níjár. Þegar ofingunni var lokid,
gengur þessu Dulcitt og ungru Brown sam-
síða heimlíðis, eins og vant var. Forbes kik
því ad líða málið til lykka, einmitt
þetta sama kvöld. Hann einsetti sér, ad

skanda á verði, við hús Bakes dómara, þar
til Dulcitt og Jenny hefðu boddid hverju öðru
góða nótt, við góðdýrnar, þar orsk áhladi hann
að fara beint inn til dómara, og bjóða un-
gfrúarinnar, sem hann elskadi svo þrútt. Hann
var andbiflingur dómara. Hann þrútt þrúttin
um niður fyrir augun, og flikti sér það sem
hann gat, til þess að komast á undan
Dulcitt og ungfrúinni. Þegar hann var sig-
kominn í garðinn, er lá í krúgu um húsið, og
satur þar á bekk, sá hann þar þau komu
gangandi högt og högt. Hurdur hans áhrótt
upp og fór að getka; um áður gat hann á það
hurdur, og lagðist hann við fókur húsbónda
sins.

Móhetöðumadur hans nálgadi, ásamt
ungfrúinni, þau voru allþof að tala saman,
en töluðu svo lágt, að Jack þrútti ekki orða-
skil. Þó komust þau að húsdýrum dómara,
þar stóðu þau góðastund og töluðu við; Jack
Forbes var þarinn að stjálfa af kulda, og var
orðinn óþolinmáður, að bida eftir því, að Dulcitt
fari. Þegar þau höfðu talað við nakur lengi,
fór Dulcitt inn í húsið, ásamt ungfrúinni, þá

10
skunli Jack Forbes við, sparkadi í hurduinn sinn,
svo áþyrmilega, að hann hljóti völdandi langt í
burk. Þar með klifradist hann yfir grindur þar
er um lykku garð Bakes dómara.

Bókasafn dómara var á þinni efsta lofti
húsinu. Jack Forbes stóð rétt undir glugganum,
þegar kvítt var í herberginu, og sá hann Jenny
gangsa fyrir gluggan. Jack, er var öður af ást,
línoetti sér að klifraast upp í tré, er var gagn-
vark glugganum, svo hann með sínu augun
gæti séð sannfórst um það, að stjálka sér, er
hann elskadi af öllu hjarta vori sér öhrú.
Öllu getti honum að komast upp í tré, og
reip hann bæði hald sitt og blóð. Þó eftir
langa möðu, er hann var orðinn blár og blóð-
ugur, gat hann komist sér þannig fyrir í tréna
að hann gat séð beint inn í herbergid.

Jú, jú, öldur, is rétt, þarna sá Jenny, og
við blóð hennar Dulcitt, hann hélt handlegg
um utanum stólbak hennar, aneiri glörunu,
andlíkinu beint á móti henni, og horfði á
hana, máttlausu augunum, alveg eins og
Jack stjálpur var vanur að horfa á hana.
Við sjón þessa séis hjartað í Forbes,

örnilya laugt niður á við, en samt ætíð
áður einsetti hann sér, að verða í trenu, já
alla náttina, ef við fyggti, því hann óhláð
að komast að því; hvorki náttuð væri um að
vera, og hvorki náttuð væri á milli Dulitt og Jenny,
jafnastjórn og hann hafði tekið þessa úrskurð,
tréiddi Jenny gluggahjald fyrir gluggan. „Ég
hafði þá klapp en ekki kaup“, sagði Jack, í
örvorkingunni, og hann bjóðaði að klípa niður
úr trénu. Í því bili kom einhver útaf úr
húsi dómara, það var svo dimmt, að Jack
sá óljóla hver það var, en honum sýndist
það vera dómari sjálfur. Dómari gekk
að hesthúsi, er var í gárdinum, og hallaði
nótkunnainnum á stóran hund, er var með
honum. Fyrir skömmu hafði Jack heyrð
dómara segja, að hann óhláð sér að kaupa
vandhund. Þetta var eflaust vandhundurinn.
„Það er við þekki fyrir mig að vera kyrr í
trénu, þar til dómari er kominn inn
aftur“, sagði Jack. En nú sá hann þann
hundurinn kom urrandi, að trénu og lellu
síðar tók hann að gelta hið. Jack var
dauð þröddur um að dómari myndi bakka eftir sér

11
Nú, nei, það varð skert úr því, dómari
gekk aftur inn í húsi sitt, lokaði hundinni,
er skildi hundinn eftir undir trénu, léfður
að hafa gelta um tré, lagðist hundurinn niður
undir tré, og lék ekki úr fyrir annað, en hann
óhláð að náttu sig þarna. Frá þessu kalda trénu
sinnu, hófði Jack niður á hundinn, er hann
sá mjög óljóla. „Gud minn góður“, ákundi hann,
ef þú ert áttuð áttuð, óhler að vera þarna alla
náttina.“ Soð þýðaði hann sér, að hann áttuð
bíta þarna, þar til hundurinn væri aðsnáður,
þá hafði hann von um, að hann gæti komist
fram hjá honum, ef hann færi mjög högt.
Það tók 10, 15, og 20 mínútur. Jack sá avallt í
trénu og óhláð að drepast úr kulda, seint og síðar
meir, bjóðaði hann að klípa niður, en jafnastjórn
stjóttu og hann hófði sig, þó hundurinn, að
gelta. Jack reyndi á áttuð sinn, en það var
fyrir áttuðinn, hundurinn þó að gelta, í
því bili sá Jack tvo skugga kyssa á glugg-
haldinu, hjólin var flótt, dómari aðsnáður og úr
kom Dulitt skírandi.

Minum eigofusama Forbes, datt i hug ad
kalla á hann. síð "Nú", sagði hann, "haldur
vil eg helpösn, já þad seigjess sattu, þad vil eg
haldur", og í því sparkaði hann, af illu afli í
greinina, sem var undir högra fotti hans. Hundur
inn stókk upp og gélhi ódíslegu. "Nú alla eg ad
fara vel ad honnum", sagði Forbes, og hann framteu
leiddi hljóð, með vörðum, er líkhið krosshljóði
þad er líkhið ad hljóð þad æphi hundur, — (er
ekki er högh ad skrifa hvernig hljóðið er) —
"Konda greyð! konda! konda greyð! greyð!
konda! konda!" (þar nook framleiddi hann
hljóðið og blyaknaði svo). Eru hundurinn
vand enn spari, og hljóf þringinn í kringum
tréð, þad leik úþyrir, ad þad eina, sem hann
ginnhið í þessu lífi, voru ad láka tennur sínar
þukla á leggjum Jack Forbes. "Konda labbi!
konda greyð" (af þur krosshljóð). "Konda kvætti
minn! konda! herna labbi, skruður, krummi!"
Ekkert dugði, þinn grimmi hundur sklaði
alveg ad verda ríklau. "Korna krummi! herna

12
rottur! rottur! gripstu þar!" Krossaði Jack utan
vil sig, af óvontingun, en rottuveidi gedjadjah
ekki hundinum, þad var eins og hann hugandi
skti um annad, en þina safu miklu vöðva
Jack Forbes. "Ligdu kyr", sagði Jack, til þess
ad gjörn eina tilraun enn þá. "Ligdu kyr! verku
kyr! svei þir! svei þir!" Þar nook seig hann
nokkur skrep niður, en þá sklaði hundurinn
alveg ad ganga af gíflunum, því nu þó hann,
ad henda sér upp í tréð, og rugna ad glefa í þotun
Jack Forbes, hann gélhi í sífella.

Jack klipradiah upp af þur, sem fljókað
hagrodði sér í þinnu eins vel og hann gaf, sam
þorður um ad hann yrð: ad verda þarna til
morguns. Hann horfði upp í himininn og
honum virkust stjörnurnar kinka kollu,
eins og þó sklaðu ad seija, já þá ertu í
dálaglegum þringumetadum gamli kunnings
þar nook þó hann ad hugan um þri,
svona almennt, og svo um síratök tré.
Honum datt i hug sazan, af manningum

sem faldist í hola krinnu, og gængumeyja ein
fordi honum stöðugt födu, hann ískadi, að
Jenny komi nið til áir, með einhverja
heika vökur. Því datt þorum í þug,
þúsunguþasum, af Karli II. Hann daldist
nefniliga eitt áinn í eik, en hermenn-
irvir, sem sora að leika hans, voru all um
kring, og sumir sétt við eikina. Jack fannet
það hlýti að vera miklu betra, að heill ósina
ker, voru þarna undir trénu, heldur en helu.
vordhundurinn, sem lá nið graf þess, eins
og skkerk voru um að vera. Loks virkist
honum skjörmurnar vera þarnar að dæna,
hann fór að kinka kolti, og jafnvel að
dreyra, og það vandadi ekki mikil á þess,
að hann mátti jafnvegið og ditti niður.
Þá datt honum allri einu í þug, að þarna
hafði þú einhverjum tímanum heyrð, að þú er
menn fygur í hel, ekki að þeim svefn,
hann forði þú ekki annað, en þarna
að hlíprað í krinnu, til að halda í

13
sér líka, við þetta fór hundurinn aftur
að gélka, og lék hann svo aðislega, að
Bates dómari lauk loka upp glugganum,
fleigdi barefli á eftir hundinum, og tautadi
eitt hvort þúir munni sér, er Jack ekki skilur.
Nú stóðek Jack ekki lengur máhúð, hann
bráði: „Bates dómari! þessa dómari!“ „Bítte
nið! þú er þú.“ „Það er ég, hann Jack
Fordes, og er þarna uppi í trénu, og kemst
ekki ofan vegna þannar þess vordhundans
yðar.“ „Hundans minn, og á engan hund“,
sagði dómariinn. „Nú jóga, en það er þú grim-
ur vordhundur, og ég er að hlífjóna, já sunn-
arlega er ég að þjóða“, sagði Jack, með miklum
fálglíka. „Verid þú rólegur, á meðan ég er
að hlóða mig“, sagði dómariinn og lék
aftur gluggan.

15 minútum síðar, kom dómariinn og þessi
hann ljóðera í hendinni. En kona þessa,
ungfrú Brown og hinar þessir gríðkornur
stóðu þóer við áinn glugga og áttimundu

þær sptur dómaraunum, Jack og hundinum,
af einbörnu forvitni. Dómariinn gekk
ad trénu, með varkærni, og kalladi á hún
hundinn; hundurinn stóttke jafnakjótt til
hans, dómariinn rak upp ákelli hláður, „En
„Erud þér gengur þú frá vikinum Jack, þetta
er yður eigin hundur.“ „Nei! Nei.“ hunda
barnsett viklepa, sagdi Jack. „En það er
nú samt hundurinn yður og enginn annar“,
sagdi dómariinn, en skalt af hlátri og hilt
ljóðberanum abog upp ad hundinum.

Jack Forbes flýtt: sír niður í trénu.
Það lá skeruk sérlega vel á honum. Þá er
hann skildi dómaraunum frá öllum mála-
vörðum, hló dómariinn avr vöðulega
hátt, ad kona hans og Jenny komu báðar
hláfrandi, þvi þær heldu ad hann hefði
fengið krampa. Jack Forbes flýtt: sír
allt sem hann mögulega gat í bushum,
og kvaddi boorti kong ni vrest. Hann
máttadi jafnakjótt og hann var

14
kominn inn, þvi hann ákalt af
kulda.

Það var árangurslaust ad reyna ad halda
sögu þessari þyngdri, þvi enginn gat okkalt til,
ad dómariinn gekk skilt sig um ad segja frá
skrillum þessari. En þótt nú dómariinn hefði
þagad, síns og skinn, hefði það samt sem áður
verid fjödingarlaus; þvi kona hans, Jenny
og grútkonurnar, hóru um sig sögdu vinkonum
sínum söguna nokka dag, og áður sól gekk
til vidad, hafði hver áil í Banglebury
heyrð söguna. Hver sem sá Jack fór ad
hlöja. Í sjálfu söngfélaginu var hlögid ad
honum, og þvi sem áður hefðu þáft með-
auntnum með honum, sökum úkreidar þvívar,
er hann hafði fengið með Jenny, snérast
nú í móti honum, og hlögu ad brenn-
yrdum Dulcitt, er hann drap í söguna.

Jack skundadi heim til áin, og sá þess
dyran eigi, ad hann ákylde þvívar áin. En á
hvorum hátt? Átti hann ad skera Dulcitt

á líls, eittverk höld í þukri, eða drepa hann
á eiri, eða kasta honum í ána, eða bora gar
á hausinn á honum, með akambissa kúla,
allt þetta og ýmislegt flíra, flaug hannum í
hug, en ad engu þessu gæðjæðisk honum, því
það gat komið honum sjálfum á kaldan klaka.

Þar nosh datt honum í hug, ad bjóða gleraugun
hans Dulcitt, með knöpanum, honum datt í
hug ad berja hann með spanoír. Hann fór
heima til síns og háttardi, því framordid var
ordid. Alltaf var hann ad velka fyrir air
í huganum, þvernið hann ekki ad þessa
air á Dulcitt.

Jafuskjött og hann lagði höfuðid á höld
ann, flaug í gegnum hugga hans skritalega
akvirk, er hann hófði einuainni rekid augun
í, í sögunum hans Jenni Poul, og hann
var sannfordur um, ad sin hefði hann
fundid híd ríða hefurðarmedal. Það gláðn-
adi heldur en ekki yfir honum, hann stótt
fram ír rúminu, af einbómri gléði, og

dandandi spínoka dansinn "Fandango", eftir endi-
löngru gólfinu, með svo miklum ákafa, ad hann
gamla fíðaragákir hans, sem átti heima í sama
húsinu, sendi gúðkonuna til þess, ad víka
hórad um vori ad vera, og átti hann ad bjóða
hann ad kupa dálíhíd lozra um air. Þarbes
fór niður undir aftur og var hann tóði
kákur og gramur í gedi. Hann var gram
ur yfir spínókinu í hross, og yfir því, ad
hann þessvegna vord fyrir klákú almennings.
En aftur á móti fann hann svölun og
gléði í hefurðinni, þessur honum datt í
hug adferd air, er hann óhláði ad kafa,
til ad koma fram hefurðinni, vnt rópilinn
hann Dulcitt.

(Frámhald ánda)

Um ánamadka.

(Vísindal.)

Vísindamaður nokkur, hefir gjört eftirfylgjandi rannsóknir, þessu & viðvíkjandi.

Hann tók glerbókk, sem var $\frac{1}{2}$ metur (1 metur = 3.1462 tölur) að þvermáli og lét í hann hvítan þvegin sand $\frac{1}{2}$ m. þykkt lag; ofan á sandinn lét hann svo affella jafna blöð.

Svo tók hann 2 ánamadka og lét í stökum og sa um að nógur raki væri í honum.

Ormannir störfuðu og áka, sem þá þykki, og að 6 vikna tíma löngum, voru mörg blöðin lög inn í holurnar og þétin. Þá var líka yfirborðið þakið moldlagi, sem var 1 centimetu á þykkt og hafði það myndast af saurindum ormannna, sem þeir höfðu skilið við sig, þegar þeir voru að setja sír þöðu. Einnig fundust margar holur í sandinum, sumar síjar, sumar þaktar innan, með 3 m. m. þykku molda-
lagi og sumar ^{alveg} fellar.

16
Sami vísindamaður taldi ormaholurnar í garði sínum og fann þar að minnstakosti 7 holur á hverjum 2 □ fótum, og á 0.15 □ metra svæði fann hann djúpt niðri í moldinni 2-3 madka, sem voru 3 gr. á þynnd. Eftir því stóð að vera 133000 ormar á 1 hektar (eða 3 dagar)

og þynnd þeirra allra um 800 t. Saurindi síns orms í sólarkring er $\frac{1}{2}$ gr. og því kemur á 1 hektar eða 130 t. á 3 mánuðum 12.512 t.

Þá er það, er ánamadkarnir vinna er því þetta

- 1.- Þeir setja jörðinni þjöfþri, með því, að þeir flytja sölnadar jurtir, þri yfirborðinu og þöðu þeim þannig þri, að flytjaast þar með vindinum. — 2.- Þeir flytja þri ad gjöra þor ad þjöfþri mold. 3.- Þeir blanda þri yfir jafnlagi með smá mold. 4.- Þeir grafa sundur undirlagid, svo rötur jurtanna eiga högra með ad greiða sig þar. Verði nú enginn þri framur svo djúfur, ad álita ad ánamadkinn gagnlaust dýr, er eigi að meira vert, en traska hann

wordir fötur. Au hano þingjum ver ekki
korn. til manveldis, eða braud á bord vor,
eða gras fyrir þinadinn.

Medan landi lifo á er,
lítt þá grandi þrandid,
Mennsins stand í heimi líti,
Vörðum vanda er þundid.

Eg er þakklátur Nílamönnum, fyrir þá
þrættakæmi að hafa afhjálpað dagblað, er gansa
skuli um þrættakæmi; það er einn og raki fyrir
þeim, að þeir séu að loca þrættakæmi. Og vona
eg, að nafn bláðins beri með sér iðar, að
menn þái að þeyra fleira er eitt, sem
bendi til gagns eða ógagns, nípulega sé til
hagsældar og heidurs, en aftur manni þái því,
er geti þrættakæmi afturabak eða niðurdurind.

Þar menn eru óvannir þír á þrættakæmi
og aukþendum, að þeyra talad um neitt til
réttar lífsþrættakæmi. Þrættakæmi þeirum

17
vorum, nema ef vera ákylði, að áminna,
menn um, að helja rétt fram þrættakæmi, sinn,
og vitrana að ljuga og stela í þeirri grein,
og jafnvel þáft iðsord vind og er það í-
þrættakæmi vert fyrir þann, sem þykir
eiuverinn nokkuro virði; því að þrættakæmi
sejir, og þrættakæmi þáll, það skal vera,
já já, nei nei, en þvottur sem þar er
þrættakæmi þend er af þinum vanda.

Því allatadur voru til menn, sem seija
vatt, og ef þeir eru niðurgunadir með þinum
og ekki aðkildir þrá, er umid í þeirri
meinsari.

Eg veit að eg á ekki, að vera svo
óvandanur að hluta minum, að eg niðurgunni
nokkurn mann, að reyndarlausu. Þar þrættakæmi
arlögin eru svo þrættakæmi, ef þau eru ekki
niðurgunni, af þrættakæmi þrættakæmi eða þrættakæmi
þrættakæmi, að maður á að eiga þrættakæmi
þrættakæmi þrættakæmi, án alögu. } Og getur eru
undanfyrir þrættakæmi, ef til eru.

Þz i Vaaskveri alþýða, er tilvísar um öll
opinber gjöld Landsmanna prentað 1851,
er líka til tekið, að brútar séu tiundarþír.

En nú i Vaaskveri prentað 1854, eru
þeir ekki nefndir.

Þad ^{var} ~~er~~ uppfundit, af einum vitrum
og mikilþöfum manni þyrta, og fékk góðar
undirskertir, að tilgrina ekki brúta á hreppa-
skilum, til tiundar, ef það gæti árvud
menn til, að fara þegar með þá, er
almennu sjórikt. Því fullorðinn brútar,
er ekki rétt fíðaður, af minna er
12 kionum, og i þannu kornal og annan
meiri, etta menn ekki að horfa, því
þad þefir margþotir ávinnur, i þó
med sér, eins og líka má segja, um
medferð á öllum skeppum.

Þz það ílk hafa víst þveir menn, sem
þeð hafa fíðað brúta, af nágroñnum
minum, biskjore Hermann á Kálum og
Stepan bóndi á Mygkú.

Tiundarlögin þefdu átt að framhala, að
menn teldu aldrei fram, vanheilax skeppur.
Því af þess alax öftri kvikku sýna
Arons höfundarstaðad og Abíkú, am-
arlegan eld, á alþarinn, er þeir þeð þeð
dauda af, þetta þefur eru gildi, og er undir
sama merki, því réttvísar er eöm, og nú og þá.

Vísast er að sinterax þveini að segja,
að ey sé að draga úr tiundarjöld, þeir um
þad, en vel þekki er, að samt tiundartal,
og Fariscans réttloki, standa þveit. við þeð
á íðau japnþokis, þveit um tiundartal er
að róa.

Líka þyrftu þeður að taka til skipti-
samlyra íðgunar, þveit æm tiundarlögin segja
„ Af þóttum innstodukúgildum, er tiund eigi
goldin, né lausþjóraþattur. — Þar æm eigi
er þat ákveðit innstodukúgildatal, er þeim-
ilk, að drag þá tiund þ kúgildi, þveit þveit
í þeður.“

En þveitmyndar mynd sé, er sveitarstjórnunum

var send hér, til óþrjúðingis, við niðurgjöfan
1867, líklega af Málfa aðslanefndarinnar,
að leggja skali ákæðisvæði, þar sem hundruð-
um þúsía árið heft við. — En það er í
þaga við tíundartögin og án heimildar.

Þar þau áhanda í þeirri grein óhöggul om,
og þar nefndu þú er kósin var, að æmju
þjórnmyndina þafði hvorki löggjafar né
dómvald.

Þó er ekki óhugsandi, að sveitaratjórnunum
vendi, að tvílegga á, fyrst í þyngreint hundruð
ad, og svo á jändarafgjaldid.

EKKI glöggvar madur á, á úberarsmidun-
um, þri öllum tekjagreinanum er slegid í
eina heild þar.

Jón Gudmundsson

Skráttinn í gerfi prestsins

smásaga sögð eftir minni

Þá er Napoleon mikli var á
herferðum sínum, og þurfti einhverra
orsaka vegna, að dvelja dælitum
tíma í þessum og þessum stad.
Kona hann hermönnum sínum
í dval, hjá hinum ríkari mönnum
í því byggðarlagi, er hann fór um.

Þánnig var það er saga þessi
gjörðist, að Napoleon þurfti að
í þa einum hálfan mánuð, kom
hann þá fyrir nokkrum af her-
mönnum sínum, meðal hversá
var einn ungur og fjörugur her-
madur, sem varð fyrir því lúni
að lenda hjá yfirmanni þeirins,
sem þar var kallaður kenamadur.
Hinn ungi madur kom síðla
um hvel til bústadar kenamansins

og gjörði þótt fyrir hann, en þá
vildi svo til, að hann var ekki
heima og var hans ekki heim
vorn, fyrr en næsta dag. Hermaður-
inn birti þá hans boðskafi
Napóleons, að þau skyldu taka við
sér. Það fékk þá ein hverjum
þjóna sínum, að fylgja hönum í
loftsal nokkurn og gjörði þjón-
inn það.

Nú leit og leit. Þinn ungi her-
maður sat þarna, það var komið
myrkur, enginn hafði komið til
hans og enginn þinn hafði hönum
veitt vottur. Þessuminnur
fór nú að leidast, þó að slíki cir-
vera var hann ekki vanur.

Spratt hann nú upp úr sæti sínu
og fór að ganga um gölf. Allt í
einu sá hann ljósglatau og lagði
upp um rifu á gölfinu. Hann
hugsaði nú með sér, að gaman væri

25
að vita hvað hann sá niður um
rifu þessa, en þáframt sá hann
það, að hann gat ekki talið sig
þrið manni ef hann léi á gölfinu
og hlæði þar, þó þó svo að lokum
að leiddin og þóvittinn urðu yfir-
sterkari og hann lagði sig mjög hægt
og gætilega niður að rifunni og
horfði í gegnum hana. En hvað
sá hann? Hann sá uppljómsað her-
bergi, þar var bót reist og matar-
aborinn og lagði þar af illandi
lykt að ritum hans, við borðið sat
kallmaður og kona og voru að snada
þau voru mjög viggjamsleg hvort við
annad, og sjónda það báði í orðum og
laðbragði, að þau unnuð heitk.
Í þíningi kallmannsins var and séð
að hann mundi kinnimatur vera.
Nú leit nokkur stund og sá þau þau
enn við borðið og táludu saman.
Allt í einu heirdist barid á dyr. Konunni

varð mjög bilt við. Tók hún þá í snati
allt af burtum og lét það í félshöf, er var í
herbergjum. Meðan hún var að því, var bænd
að dyrum í annað sinn og það fastora en
'áður. Nú kom enn meira fól á hennu og sagði
hún við mammu, er hjá henni stóð: "Stakku
þarna á bak við ofnin og hreyfðu þig ekki
þaðan, því að matarinn minn er kominn
og getur það orðið skæra brenni, ef hann sér þig!"
Matarinn tók þetta ríð, enda var það sú ein
stáður í húsinu er skugga bar á. Nú var
búið að berja í þristju sinn, og það svo fast
að brákaði í hirtunni. Konan stóðle ni til
dyrum og lauk þeim upp og herra matarinn
kom inn. Hann var mjög fasmikill og ávitandi
konunnu fyrir, að láta sig þurfa að standa svo
langi tíð fyrir og berja á dyr. Konan svaraði hon-
um á mjög blís um veini og sagði: "Ég hef
safið í allt kvöld, því að ég hef verið svo lasin
og lít ég þig að fyrir gefa hvað ég varð sein
til að ljúka upp." Herra matarinn addi ni
inn herbergið og settist í legubekkin

21
Allt í einu varð hann eins og hann;
hefði vaknað af blundi og sagði: "Hvar
er dattinn, sem Napoleon sendi mér?"
A sagði konan "ég hef verið svo veik
í kvöld, að ég hef ekkert getað hugað um
hann. honum var vísað hvar upp á
loftið og þar myndu ég mér að hann
sé" "og hefur ekki haft svo mikið sem
þú hjá sér" greip herra matarinn
mjög reidug legur frammi: "Hvernig skyldi
Napoleon líka ef hann fetti að svo
veri farið með menn sína, það er best
að láta dattann koma stöð kringuð
inn" sagði hann enn farnir, "því
að ég myndu mér að honum sé farið
að leiðast."

Dattinn sem einlegt lá og horfði
gegnum rifuna, badi þá og heirdi það
er fram fól. Kom hann ni inni
stafna og heilsaði. Herra matarinn
stóð upp og sagði: "Ég lít yður að
fyrir gefa, hvað þér hafið fengið leið."

inlegar við tökur, en það var ekki um
gott að gjöra, því eg var ekki heima, en
honan minn veik. Dátinn brosti og sagði:
"Eg ætla að biðja yður að minnast ekki á
þá, því mér hefur líðið ágætlega." Þar
hann þá mjög katur og lék við hvern sinn
fingur. Herramaðurinn bad nú um
mat handa þeirra og var þá kaldur og
öbreyttur matur á bordbotninum. "Er ekki
til betri matar?" spurði herramaðurinn
"eg held að datanum breggi við. Eg
hefi ekki getað starfað í kvöld vegna þess
hvad eg hefi verið lasin" sagði honan.
"Þetta er ágatur og óaðfinnanlegur matur"
sagði datinn "og ekki erum við hermenn
Napoleons, vami við betra á herferðum
vorum." Nú fara þeir að borða.
Herramaðurinn er mjög fylgur en
datinn lék við hvern sinn fingur
og fór nú að tala um innislegt. Lokt
liddi kalit að galdri. Herramaðurinn
sagði: "Galdur hefir aldrei verið til

22
og mun aldrei verða allt fyrir
það, þótt einstökum meir hafi komið
því orti á sjálfu sig, að þeir væru góðaríttir
en þeir gjöra það bara til þess, að aðrir eyllar
væru hveðis við sig, og til að geta farit með þá, eins
og þeim berzt líkadi". "Ekki get eg verið á sama náli"
hvad datinn. "Því eg álit, að galdur hafi verið til
fyrir mörgum öldum og sé það enn í dag. En sattu er
það, að þeir voru það er kinnu hann fyr meir, en
nú eru þeir voru fjölda margir og það segi eg yður
sattu, að þótt eg sé ekki mikill galdra maður, þá get eg
látið fjandann gjöra það er eg vil."
"Ekki tíur eg þessu" sagði herramaðurinn
"vil eg því malaast til, að þeir látið hann
koma hér inn, svo að úr getum séð hann."
"Kólaki er ekki fíður í sinni eigin mind." mælti datinn
"vil eg því helst láta hann koma í annari. Eg
þekki reyndar ekki kennismanninn yður, en það er
eg samfordur um, að kólaka er ekki vel við þann
búning; væri þér gaman að sjá, hvernig hann heki
sig út í hönum."
"Þetta álit eg ágætt" sagði herramaðurinn

því að ekki mun kólki vera fíður,
og illa mun hann falla þving-
ur prestanna.

Dáttinn sprakk niðr úr sæti sínu
gekk að afnum skrifadi á hann með
fingrunum og tók að eitthvað fyrir munni
sér, sneri sér í þrija hringa fyrir framán hann,
því til hann tók í öselina á prestinum og sagði:

"Kom þú heima fram á gólfid lagsmáður og
töfðu okkur að sjá þig. Hversu lík yður á hann
er hann nokkuð líkur prestinum eða hvað segir
hermannadurinn og finnur um það." Þrumu ánsæði engi
en vöðvadi ákaflega og var nær því lítið yfir hana
en hermannadurinn sagði, að enginn skyldi þekkja hann
frá kenningum þeirra svo voru hann líkur honum.

"Er nú ekki rétt að láta eitthvert gagn af honum
fyrir hann er nú kominn þingad." spurði dáttinn.

Herma madurinn hvað svo vera. "Þú er eg að ekki
hvað eg á að láta hann gjöra," sagði dáttinn "en lít-
um við. Yður þótti sláttur matar á borðum áðan,
og held þú sé rétt að láta hann sækja góðan mat."

Gekk hann þá að prestinum tók í öselina á honum

23
og sagði. "Gerdu svo vel kólki og sækta. Okkur
góðan mat og eitthvað í skápnum þú getur tekið
það þarna úr skápnum, eða hvar sem þú
sýnist." Prestur gekk að skápnum tók útir hon-
um vinstri og vin og setti á borð fyrir þá
mjúg haversklega. "Þú er best að taka til matar"
sagði dáttinn. Hermannadurinn held að hann hefði
engi lykt. "Þú er nú minn að eg hef agata lykt"
malti dáttinn og eftir það fór hann að borða. Hermannadurinn
fór niðr líka til þess, en signdi matinn útur. En
er þeir höfðu borðað, tók dáttinn kálka að taka
af borðum og láta aftur á sinn stað. Kólki gerdi
það, og fór mjúg gátilega að allu, eftir það stóð dáttinn
uppi úr sæti sínu og sagði. "Þú þú sé nú ekki
best að laga kálka refluinn að fara; mér
sýnist líka finna vera þinn að þú ná af
að sjá hann. Hermannadurinn vildi gaman að
hann þá. Dáttinn gekk þá að handum
tón hana opna og keyfði kálka út og sagði
mú út og hann slo stótt högg í bakid á hon-
um "Gerdu niðr til þeirra heimkynna kólki
og hvar þú aldrei meir" eftir það skellti hann

hundurinn í lóð.

Morguninn eftir féu er dattinn lóð
í rúmin sínu og lóð í bak, kom þá inn
inn til hans rútti að honum þeninga-
sjóð og sagði: "Þenninn þessa vil ég gefa yður
þyris hjálpinna þá í gær kvöldi, því eigi gat
ég séð, hvernig ég hefði komið þessum
undan, en þessu að matunum mínum hefði
ortid var irt hann".

Dattinn lóð irt þeningunum og sagði:
"þad set ég upp að þér holtið þessari ósýðsemi
að minnstakosti á nodan að ég dvel hér
annars mun ég segja Nopaleon þjá þér.

# # #

Auglýsing.

Þessum leyfis undirritadur sýr, að skora
á hina heidrunu meðlimi leskrastfélagsins,
er ein eiga áborguð kilið sin, að gjöra
svo vel og greiða nýja þau, þyris nort-
komandi Desembermánuatar lóð.

Kristján Kristjánsson.

Spurningar og Svör.

Spurning: Hvernig og er hverju er best
að byggja kirkjugarða?
Svar: Best er að hafa gardsim
ferhyntan og mala hann
nákvæmlega út með mali bandi,
en ódyrast er að hlata hann
úr ordum einum.

Spurning: Hvernig er húsa byggingar
ein ódyrastar?

Svar: Loftkastalar.

Himilistöfn	Mánaðarnafn	Konungdægi	farandag	þeir er ekki vilja bláðit
Hof	Novemb.	23	24	
Reykhirn	Novemb.	24	26	
Kvammur	Novemb.	26	27	
Hrafnhöll		27	28	
Hrafnstadir				
Kalfstadir	Novemb.	2	3	
Hjarvaldsk.		3	5	
Nautabú		5	6	
Ingveldsk.		6	8	
Þrápstadir	Desemb.	6	6	
Gardakot				

II. TSL.

Avarp.

Það er alþóruvit málefni min, til
Holekryppanna, að einhver ríki í bláð
þetta, íbrigdul ríð við þeirri þettörtudu
skimveiki, sem þefur gengid í lömbum á
nokkrum þojum hér í þessu, í haust.

Það er ekki lítul þjón, að lömbin
dreynt, eftir þyrirköfn og kosnad, og þá
lítils virði.

Og ekki þekru með þinu sem eftir
slóra, horud og kvíðlaus, og menn koma
ekki áfram, nema með sírubókum kosnadi,
sem sumir þafa ekki taki á, að við þafa

Vel væri varid þeirri skund, ef einhver
vildi skrifa um, eitthvad af því margu,
sem getur varnad bráðspethinni, og sömu-
leidis hitt, sem sér þanu upp.

Jón Gudmundsson.

Vér úthgefendur, erum þessu þoni Gud-
mundsyrni þakklátir fyrir að hefja máls
í bladi voru, því að atríði þau, er þann
bendir á, eru þess verð, að þau séu rodd
og áttugud, og að hinum þáfróðari gefið
kostur á að heyrja, þó að réttast er í því
efni; því að óþökklegt er, þó að menn
eru almennt ófróðir, um allt er að
svetnamálefnum líkur.

Þess dýrskt samst eigi, að ignóir muni
verða annarar skodunar, en þr. J. G. Emda
mun þessustjóri vor, fylgja þessu reglu,
að láta telja brundbríta fram til tíundar.

Sömulúðis mun þessuþessuþessu, leggja
aukkaítarar á innstodakúgildi, en vér
birðum eigi að þora lengra iðk í þetta
mál, að sinni, því að þessu þessu þessu,
er á síðu í þessuþessuþessu og þessuþessuþessu,
eru löjfróðari en vér, og munu þessu
þora áskodur, fyrir skodun sinni og gjörðum
í þessu atríði, og bjðat, "Skjandi" að flytja

26
ríthgjörðir þrá þessu, um málefni þessu.

Þó að ávarpið snertir, þá
álitum vér mjög vafasamt, að nokkur
geti komið með óþrjúdul ríð, við slinveiki
á lömbum. En af því veiki þessi gjörir
oft mikinn skada, þá voru óskilegt, að
sem flestir skírðu þrá, þó að ríð þessu
þessa reynt best, við meyndri veiki. En
af því þr. J. G., er oss kunnur að því,
að veru þessu og eftirtekta samur, og þessu
að aukri flestum þrá í þessu þessu og reynd-
ari í þessuþessu, þá lifum vér oss að skora
á þann, að verða þessu manna til, að
sendu bladi voru þessu ríð, er þessu
þessa reynt best við veikinni, og af þessu
ríðum þann álitur helzt, að þessu muni
vera rannin.

Brief til "Shiganda."

Heill og sáll "Shigandi" minn!

Ég óska þér gæðilegs vaxtar, og að þú
náir miklu og góðu hosi hjá mönnum,
þyrt skemmtan þína og fróðlík, er þú
munt þeim í lé láta, þegar þú ert nú
vel settur á fróðistólinn.

Þú hefur nú einu sinni ferðast hér
um hreyfinguna, sem mánaðarblad, til
þess að sýntu mönnum ^{leiðingu} skundar, "á hin-
una kalda og dimma komandi vaxri," með
þínum skemmtandi ritgjörðum.

En því miður hefur þú þessid misjafn-
ar vaxtökur. Sumum þykja ritgjörðir þín-
ar heldur þornpálegar; öðrum þykja þú
þetta heldur þekklýgt á bord, gis og háð-
yrði þyrt náungum í byrjuninni. Öðrum
þykja kannski nóg um, að lofa þér að
vera einn nótt. En ég myndi mér þó,
að öllum muni vera ókott, að hjá þú,
því valla muntu líklegur vera, þar að

þú vaxir svo mikil um heilbogi og
góðu hringinu, og þykja mér það engin
þvöða þó þú gjörir það, þar að þú
ert gæðilegt, af mestu þykja og þykja
mönnum. En hvort að þú kannst að
þykja undir þér; það kunna menn
ekki að varaast, því kannski að þú þykja
þessid þér einn "gráann", til að þykja
þú á i vaxtar kuldarum, því þykja
svo skundar á, þú kemur þú þyrt, að
menn blotna vill leysubekkurinn.

Þú margir þetta misjafnt á bord
þyrt "Shiganda", og vori því óskandi að
þú heldur þessid ekki verid látnir sléikja
innar ilát þú, sem þykja er þert
i; því þykja þér, sem oft kemur þyrt,
skid "sull", þú verdur þann að þykja
um i þykja þykja, þykja þykja þykja
og þykja af þykja egg, er þykja geta
þykja inn i "Shiganda"; þykja ilátid
ekki verid þykja vel innar. En þykja

göti orsakad það, að Stizandi fengi aulla
veiki, og kauske svo mikla, að hann apræmi
í sundur, og væri verst af hann gjörði
það, ofan í líkum útgjafarda sinna.

Næi, þetta verður aldrei, Stizandi minn
blöngast í veitarkuldannum, sem blönn
á vöðugi, og þer þúsundfaldan ávöxt
í skemmunarlegu filliti.

Þittad þerir

S. Jónsson

Þveru S. Jónsson segir að Stizandi
hafi þengid misjafnar viðskur hjá mönnum
og getum vér traudlega trúað alíku, að
aðrir einu greiddu og meintozdar menn,
sem þínir heidrudu þreyfobíar eru,
amiet við jafn meirlausu bladi, sem
í númer Stizanda var.

Það hafa verið einkennileg glær-
augu, sem þeir heidrudu legendar hafa

28
hafi á nefinu, eria sáu „gja og háil-
grdi í bladini“.

Að sönnu hófum vér hegt, að ritgjörð-
in: „Þyrir fólkið“, hafi á samum atórum
hitt ~~hann~~ þyrir, og því hafi verið Rvart:
ad undan henni. En þar ad áir grein
sneiddi ad engum sérstökum, heldur var
almennt talad um óþripnad, sem kynni
ad eiga sér otad, þá eignir það grunn-
hyggi, ad skrotja undan elstri rit-
gjörd, og samna með því hð þankvæðna,
ad „sök bihi sekun“.

Þótt einhverja kynnu ad vera
svo mikla lisa vinir, ad þeir þóli eigi,
ad þer síu taldar, sem óþripnadar,
þá eru, sem þetur þer þestja og allir
þetri menn, í sveit vorri sönnu skad-
unar á þessu efri, sem Stizandi,
og álita lúsina, sem svivirdilegan
óþripnad, og ad það sé einkennileg
vöntun á tilfinningu þyrir sjálfum
sér, ad mola henni bót.

Það vori iskandi, að Mr. S. F. gætti þess, að þá sér ekki „einn gróan“, fyrir hann þekkir þann orðmarka, er þvi kann að fylgja.

„Fyrir fólkid.“

II.

Mjög tilfinnanlegur óþripnadar og södu skapur er það, þegar menn leggja af sér sávarindin undir þarabeggjum eða rétt í kringum þéna. Þá ótrúlegt sé, þá á alíkt ári eigi svo sjaldan stöð. Þetta er enn óvirkvornilegra, sökum þess, að notkad algergt er, að menn ganga með gestum sínum, fyrir húsvegg, til að tala þar við þá, og er mjög ógudlegt, ef menn af ágátri, vada í diskunum.

Ég veit að það þykir hart og óvirkvornilegt, að tala þar um alíkt,

29
og enn hardara mundi þykja, ef hústondur eru þóu að skipta sér af þessum ammunum, sem sumir munu vilja halda þekktu. En það dugir ekki annað fyrir þá, þvi að þessi óþripnadar, ber vott um þinn aumasta skredlingjastapi, í augum allra almennilegra manna. Ég jafna það þúslega, að þeir hústondur, sem eru svo óþryggir, að hafa á heimili sínu óþverru dóna, eða neyðast til að ljá þá nokkur sakir, eiga alls ekki högt með að sjá um, að þessi óþripnadar komi ^{skrei} fyrir. Hlíd helzta ríð, er það að koma upp salerni, enda er óvirkvornilegt, að það vanta á nokkurt heimili. Samt er það ekki einhlítt til þess að koma í og fyrir neyðum óþripnadar, þvi að þótt ljótt sé til þess að hysa, þá þá þynna þau mannevin, er kjósi heldur, að verpa upp við húsveggina, en ganga á salernið.

Samtali

A. Hvernig líkadi þeir fyrsta
bláðið af honum "Stiganda".

B. Samt vel en samt illa.

A. Hvað fótti þer vest.

B. Greinin fyrir fólkid, þó
mér fannst það óþorfi
að skrifa um þess háttar
þó við fjöldadringar erum
ekki svá óþrjú, enda
hefur nú bláðið fengið verðlaunum
þó heyrst hef og summa kalla
það "lúsalopp".

A. Eg er nú á alls annari skodun
og allt þá grein mikit góða, enda
munu þeir einir hafa gefið honum nafnið
lúsaloppur er ekki before veitt af að lesa
hana, þó sattu er það sem nál tekið
segir "Samn líkonum verður hver sár reidastur."

- En brúum vit, hvat sé eý þarna
koma uppundan skýta kröganum
þínum, þú veitst er það sem mér
sýnist, það er ein grá kolloth og þarna
önnur, mér sýnist þú ekki þurfa að
lasta greinina, heldur ver þú heppur þegar
að taka þú í að leggja þú sem þú gefur
þér.

Spurningar og svör.

Hvada ritgjörðir eru helgðar
alþjóða skafi?

Svar. Þessi kjósa þú, sem
alveg eru lausar vit, að vera
nokkru þadandi eða síð ferðir
betandi, en hnitnar í orðum
og hlögi þegar.

Hver er helgi kostur Þjálldalinga?

Svar. Fram komdir!

Hvort gjörir unga fólkid?

Svar. Þorfa hvort á armat
og tala um giftingar.

Þetta er Þjálldal

Þú ritgjörðir þegar risit upp
á meðal, vort og skrifat Stiganda bres
og veru þorunn mög í þessum orð,
þann segir t. d. að þú geti skot
að Stigandi þú sultveiki og sprunji af,
þú skreidur þann mög að þessum
þú í þessum en hvort það er að
aitodu lausu vil eý ekki um segja.
En það er þú þessum þessum
til Stiganda, að þann sér þessum
í unga brúdar síns, en getir
ekki að þessum í sínu egin auga

það fer nú betur að hann
springi ekki sjálfur af lömum
vindi og það get ég fullvissad hann
um, að hann þarfi aði opt að draga
augun í þung, áður en hann vörur
Stiganda að fullu með viltum lömum.

Frá Hólum 23. des. 1870

Frá Vöpi 25 do

Reykjum 25 28

Flammni 28 29

Kröppat. 31. þor 2. januar

Frá Kálfsbæddum 4. jan.

Frá Hjarvalstöðum 1. jan

Munabúi 8. 9 jan

Ingveldarst 9. 9. —

Þráfstöðum 9. 9. —

Fyrir Stiganda. (Advent).

Í fyrsta og öðru tölublati Stiganda standa meðal annars ritgjörðir með fyrir sögninni: Fyrir fálkið. Eptir inn haldi þjétra ritgjörða, á líklega að skilja fyrirsögnina svo, að þor sjúu gjörðar fyrir fálkið — eitthvert fólki, en eigi að þor sjúu lípsing á fyrirfólki. En gull og gullandi hnappar, sem þar eru nefndir, gjöra þó í þjétra tilliti talsovert vittuljósi í augum óupplýstra manna. Þeirra manna, sem eigi hafa fengið svo mikla menntun, að þeir hafi getað þekkt sjálfa sig verðuga fyrir, að bera skraut og gullstáss, og svo er þó meiri blutinn á fálki á umferðarevði Stiganda.

Ad mínu áliti, getur lísa ádrepa er Stigandi hefir flutt lesendum sínum enyan froth eða kott, matþjéða bott. Eng

gelur tókist hann að sjá, og þig efark um,
að slíkan ásonni, sem þar er gelur, hafi
átt sjá státt í sveit vanni míni yfir
marg ár, og sjálfsagt hefir það eigi verið,
sitán stofnuð var í sveit þessari fyrir-
mynd fyrir fólkið.

Hitt mun nokk sanni, að óþverri sá,
er gelur er um í seimra bláttinu undir
sömu fyrirsögn, eigi sjá státt, undir veggum
um á einstökum heimilum. Að minnetast
hefir þú og fleiri tókist eftir slíku, ein-
mitt á þeim státt, er síst sáandi. Að
vissu hefir dískaþjóldinni stórum fólki
á þeim státt, síðan húsbóndinn bauð þangað
fólki sínu, sem á aðra síningu; en þá eru
talsverð þrátt að þú ein þá.

Eigi er þú hróddur um, að Stigandi
sprungi, enda þrátt þú fullvörðinn á þessu og
áka honum langrar og góðrar efi. Það
vori nokkuð heimkuleyft, að amast við
honum, þátt hann sjá lítit eitt spaugsamur

34
í uppvestinum, það hafa þú fleiri uny-
lingar verið það.

Stigandi litli! þú ert þú ammar
nokkuð góður strákur. þú fæddist míni
fyrir tveim mannum með fullri sjón
og talsverðri eptilekt. þú tókist fljótt
eftir þú, sem fyrir augum þess. Hitt fyrsta
hjelld þú að vori lífs, en þú held að það
hafi verið flór. *göð áminning*

Á öðrum manni efi þinnar kom
þú útfyrir vegg, og sátt þar dískaþjóldinni
stóru. Það var von þess ofþyði. Og áðrum
þer dreng onnum fram; svoa ungu
ert þú orðinn all laglega biblíufróður, og
á nokka manni, vona þú að þú verðir
orðinn talsverður tókist.

Þú spái þú, að þú sjald þú allna
best fallinn til búskaparins, og að þú
munis byrja á honum innan skamms
Og þú munt þú reyna, að endurgjafa
þínum þáfróða bondum tillofin til

fedra þinna með því, að leiðkeina þeim
lítilfjárlega í búskaparlegu tilliti, jarð-
roket og kvikfjárroket m. m. Þá tek þú
fagnandi móti þess og segi þig vel-
kominn í hverjum mánuði, já í hverri
viku og greiti veg þinn eftir meynni.
En mundu mig um þat stígjandi!
Trústráðu ekki þjáttimmi. Kallu þenni
í einingu sem mest.

Swat.

„Því láta þú svona, þat er svo þerra
ekki óþokki skítusinn is honum Valla
minum,“ sýti kvenmannatú nokkur þessas
drammtrökkim þennar hafi gerð í
búðum og fólkið fustati upp.
Líkt þessu virðist þinn heittrati
rithöfundur hugsa, er veður hervodd-
ur fram á ritvællim, og heldur uppi
farna og hlífiskildi lúsanna. Þat er ekki

35
lús, nema allt skrúfi kvitil utan, motti állta
at þann hjeldi. Er því ekki vanþörf á því,
at segja þinum heittrata herra þann sam-
leika, sem þann man, að því, er sjáð verður
á grein hans, eigi þyrfa hafa vitat, at allir
þrifa og hirtumenn segja, að lús sjá lús
og þat eins, þátt eigi fimmist nema árfáar
í norðlimum manna. Eftir því sem þinum
heittrata rithöfundur segir frá, þá á lúgim
lús at vera til innan undirmaska þessa
þrepps, og mun Þólahreppur vafalaust vera
sá eini þreppur á landi voru, er slíku lús
þess at hrossa. En af því at stígjandi
þess fulla ástotu til, at efust um þetta,
þá munu allir óhlutdrogim menn hljóla at
viturkenna, at full þörf var á ritgjörðimmi
„Fyrir fólkit,“ sem var í 1. tölub. stígjandi,
til þess, at þinum heittrata höfundur, er vjer
eigum nú orðastat við, gopist kostur á, at
kynna sjer hvað lús er, hafi þann eigi
þekkt þat áður.

Hinn heitradi höfundur kannað vit, að
öpuvernum, sem getit er um í 2. fölelli
Stiganda, eigi sjer stat; og hljóta þá víst
að vera taloverið brátt að þvi fyrst hann geti
sjáð það. Að sömmu motti geta þess til,
að hann hefði veitt þvi eptirtekt, af þeirri
ástöðu, að honum hefði ein hverntíma skriku
að fötus í sleipummi. En að þessu öpveru
eigi sjer allmiklum stat, sjest best á
þvi, að menn skuli hafa orpit „einmitt
á þeim stat, er síst sáandi“, og hefðu
þeir eigi byrjat á þvi, nema þeir áður
hefðu verið alvanis, að leita sjer hólis
undir hájarveggjunum hjes í gremd-
inni, þvi at eigi eru þeir langt að komm-
is, er gjört hafa sig seka í slíkri óvissu.

Loki setur hinn heitradi höfundur
Stiganda litla á knje sjer og gólit
vit hann, sem barn. Hann salar um
þrocta hans, statf og framtit. En
hann glemmis að geta þess, at á 3. man-

36
udi muni Stigandi lina hinum heitr-
ada höfundi orustu völd til þess hann geti
sjnt hreyti sínu í fylkingararmi
þess málefnis, er hann beret fyrir.

Ekki sjáum vjer ástöðu til, að óttast,
at Stigandi verði nokkru sínni svo at-
kröda mikill, að hott sjer vid at hann
svistri þjótinni. En það getur hann eigi
varast, þótt bendingar, sem eru mander-
legar fyrir ^{mörg} heimili, sveitafélag,
landsfjórðunga og landið í heild sínni,
sjer skadufar svo, að þer geti „lugar
frött eða hott, mott eða bott.“

„Máan landi lífs á er,
Litt þa grandu hrundit;
Mannans stand í heimi hjes,
Hörtum vanda er bundit.“

Met þessum innangangordum hefir herra
Jón Guðmundsson byrjat ritgjört, sem

kominn sem lengd í burtu, til þess
at fátökra tillagð góti varit frá þess
um þeim bojum. En þá illt sjá til
þess at hugsa, hve lítill fátökra gjöld
hvila á eigninni, þá þykki nefndum
mönnum enn grenjulegra til þess at
hugsa, at kring liggjandi hreppar
skuli vera svo blindadri, at telja þat
viltjár fyrir Hálakrepp, at hafa binnat
arshólan í sveit sinni, sökum þess,
at frá Hálacigninni gjaldist svo mikil
it til fátökra. Sumir gangi meira at
segja svo langt í þessari villegu, at
segja at Hálacignin beri allt at $\frac{1}{4}$
hluta allra sveitar þessa hjer. Þessar
fjarstodur þola sumir hreppabúa sígi,
at Hálacignin sjetalin bera þat, er
þeir verða sjálfir at bera á sínu modda
baki.

En til huggunar og harmalættis
fyrir menn þessa, lengi þy sjá at

28
benda til, at þeir athugi hve mikill
hluti af fátökra byrtinni, sjá borinn
af þeim, er sitja á Hólacigninni, áður
en þeir berja barlónus trumbuna lengur
it af þessu. Hít sama í þessu er
þat, at á sitast litnu hausti, þá vand
ati aðeins at bota 10 kr. vit útsvör frá
Hólum og Mofi, til þess at $\frac{1}{4}$ hluti allra
sveitar þessara hjer, hvildi á Hólacign-
inni. Nosta hant er líklegt, at þin
heitrada hreppnefud, reyni at sjá til,
at hit eptir þrenja takmarki máist, með
þat, at Hólacignin beri $\frac{1}{4}$ part af byrtinni.
Þeri þá óskandi, at menn golu glæðil
í hjörtum sínum.

Mermann Jónasaron.

Um þöndunarsfjelað.

Þeir sem nokkurt vilja hugsa um
þöndun sína og annara, ottu ekki
at leggja undir höfud, at athuga veðflunna-

ástand þat, sem nú er. Sá þátur atvinnu
mála varra, er verðun nefrisk, eða
vitaskipti, er svo þýtingar mikill fyrir
litun hvers fjelags, að þat má segja,
at hún sje at mestu leyti undir því
komin, hvernig hún er. Og af því at
allir þrá vellitan sína, sem eðlilegt
er, þá otti áttum at vera þat ríkt
í þýga, at stutta til þess eptis fong-
um, sem getur eflt hana.

Einsog allir vita, hefir þóntun-
fjelag verið stofnat hjer í síslu, og
flestar, sem lekit hafa þátt í því, hafa,
eplis þvi sem ^{oss} ~~þessu~~ er kunnugt þátt
vinna vit þat talsverðan hagnat. En
þat er mein mikit, hve fáir hafa
stutt þetta fyrir tóki og smargis hafa
selit þjá og horft á. Flestar munu þó
sjá hves hagnat er at því, at þanta
vöru, og allir munu líka sjá þat og
vita, at kaupmenn leggja ríflýgar

39
þrisentur á varning sinn. Þitt er óþús
á móti ekki eins augljóst, hvernig
verðunin mundi vera, ef engin þónt-
unarsjélag voru til. En þat mun óhott
at fullurta, at hún þá vori mun verri,
og þarf alls eigi at bregða kaupmanna
stjettimmi um reina rangaleitni fyrir
þat. Þat eru, og hafa ólit verið sjálf-
sagt lög vitaskiptanna, at seljandi
selji vöru sína vit svo háu verði, sem
þýðel og umt er at þá, og einnig þitt,
at kaupandi verði þar, sem hann kemur
at heftum kjörum. En þat er nauðsyn-
legt í þessu, sem óðru, at jafnvogi
haldist, og þágan sje sem jöfnust á
bátar hlitar. Sje annaðhvort kaupandi
eða seljandi í meiri þórf fyrir vit-
skiptin, þá er þat gefit, at þórf hans
eykur verð vörumna, og þat efl til vill
meira, en hófi sötis. Þat er einmitt
þetta atviti, sem alþýga þarf. Þat verður

ad sjá svo um, ad eynig einakordun
sje á verzluninni. Ef einungis er verzl-
at vit kaupmenn, þá er þat nokkurs
koma einakordun, og þegar þeir vita, at
ekki er um aðra at gjöra en þessa einu
stjett, sem uppfylli þarfir vidskiplenda
sinna, þá er þeim eimantbandar, ad komu
sjer saman um, huerja kosti skuli
setja. Þat þarf ekki at tina upp nein
domi þessu til sammanar, því þau þekka
allir. En sje mi verzlunin þannig lagut,
þá er þat beinlinis kaupmanns stjettin, sem
rotur lagum og lofum, og eptir þessu vilja
verda aðrir sjer þynnlega at heyrda.

Til þess at þetta eigi sjer ekki stat,
eru kaupfélöginn nauðsynleg. Þat er vesaf-
mannlegur hugsunashattur þeirra, sem óska
at kaupfélöginn þrífist, en vilja ekki sje
þora, at voga neinum eyri til at stjettja
þau. Þat lítur ul fyrir, at þeir vilji vita
af tilveru þeirra, einungis til þess, at geta

40
þat fyrir kemri
á þann eða þá kaupmenn, sem þeir verða
vit. Þeir eru óvátta mit, ad manngims
eigi alla utgerðina, en þeir fái samt
sinn hlut á þurru landi.

Þessi hugsunashattur er barnvorn
i állum fjelagskap, og þó einkum
þar, sem brign þarf er á, at heita állu
þvi afli, sem til er. En svo er þat mit
kaupfélöginn. Eigi þau ad blómgastr,
þarf at ganga djaflega ad verki.
Mingat til er ekki horft at segja, at
svo hafi verit, því þat er einungis
mjög lítilt hluti verzlunar Skagfir-
inga, rekinu á þann hátt.

Margis kunna þeir ad vera, sem segj-
ast ekki vilja taka þátt i kaupfélags-
verzlun, fyrir þá sök, at þeim líki ekki
fyrir komu lagit. Mjör dettur ekki i hug,
at telja neinum tri um, ad fyrir komu-
lagit sje hit hagfelldasta, og er þess
heldur ekki von mit svo ungt fjelag.

En einsög flest hit unga, stendur
þat fyrir bálum. Þat daga ekki
at seyya skilit vit kaupfélagit. Þat
dagar heldur ekki, at halda því áfram
í jafn smáum stíl og at undanförm
heldur þarf at auka umsetningu þess,
reka þat með meira afli. Þat þarf
at slydja þat til lífs, og stafta
jafnframt at því, at endurbota fyrir-
komulagit.

Þending.

Eitt af því, sem sjer þurfum at
útrýma, er ýms óregla og ósam-
skapur, sem á sjer staft vit guds-
þjónustugjördir. Þó sófnudurinn sjer búinn
at lita langan tíma á kirkjuáttum
áttur en tekitt er til, eta áttur en samhring
er, þá sijnist sem hann ekki sjer orðinn
leiddur á því. Í staft þess, at ganga þá
safarlaus í kirkjuna og taka sjer söti

41
höpa sig flestir mjoð makindalega þar
og þar, ut í kirkjugarði, inni í bo og
ut um tíu, og svo er þessi vani stektur,
at þegar best gjörir, lita menn aðeins
svolitt ut undan sjer, þegar klukkurn-
ar gjalla í þritja sinn, og gefa til kymma,
at alhöfnin byrji. En ekki fimmet möm-
um en komin tími til at ganga í kirkju.
Menn tala góða stund um „veginn og daginn“
og sumir harkta jafnvel af sjer at ganga
í kirkjuna þangat til prestsinn er búinn
at tóna pístílinn, eta lengur. Þegar þorinn
fyrir embottisgjörð er lesin, þá er titt, at
sjer ekki aðra í kirkjunni en prestinn,
methylparau, 2 eta 3 söngmenn og 4-6 hrot-
ur áttur; en aðal sófnudurinn breittir
sig einsög saudis á beit hingad og
þangat uti, og eru svo at þrampa inn
kirkjugólfitt, meira og minna fyrir þar
messugjörðarinnar. Sjer utan þat, sem
þeir sjálfir tapa þeim hluta þennar, sem

þeim er þegar þeir koma, trúfala þeir þá, sem
þeir eru. Stundum kvætur svo mjög að þessu,
að þá er naumast horft, að byrja messugjöf
ina fyrir söngmanna leyfi, en þegar þeim er
á enda, eru oft orðin 10-20 í söngmanna-
flokkinum.

Þetta sýnir, eins og margt fleira, að kirkju-
ganga manna er meira fyrir gamlan vana
enn trúarlegar hvatir.

Þvona gengur þetta til á flestum kirkjum
sem þú þekki til, og hér á Hólum á þá
sjer státt, ekki situr enn ammasatúttur.

Þessi ástúttur er mjög til lyfta og allum vör
þú heldur að reyna að gjöra vit hönnu,
þar sem þá kostar ekkert.

Þá er sjaldgöft hér á landi, að leika
march á argel á meðan gengit er inn í
kirkjuna, eins og meðan ið er gengit, en
samt er þá til. Þá verður heldur ekki
annat sjóð, en þá sjé eins ástóða til
þess vit imngöngu eins og útgöngu; enda

42
eru til marchar, sem sjerlaklega eru
ollatis til að leika þá vit imngöngu.

Þú hefi hugsað mig, - ef meðan þú
ekkert á móti því, að leika march hér
í kirkjunni á undan qudepjónustugjöf
á meðan þú nota kirkju hljáförir.

Þegar sambringt er, eiga meðan að halda
til kirkjunnar. Síðan þegar sambringing-
in er búin byrjar marchim, og þá á
söfnadurim að ganga inn og taka soti.
Ekkert otti þá að þúfa að taka meira
en 5-10 minútur, og leygur ventur ekkert
leikim imngöngumarch, þú þá geta allir
verit komnir í kirkjuna, sem vilja. Þegar
marchim er úti, á að lesa þómim og
síðan byrja qudepjónustugjörðina.

Þá er einn þegar leikim er march
á eptir embottisgjörð, að þá er ollast
til, að söfnadurim gangi úti á meðan.
Marcharnir eru leikenir til þess, að
gengit sjé eptir þeim (í bakki) og einnig

til þess, að minna bæri á sjálfum skat-
ala.

Tilgangur minn með limum þessum
er einkum sá, að láta menn greini-
lega vita hveróvegna marskarnis
eru leitenir fyrir og eplir quðapjón-
ustugjörð, einkum þó fyrir, því það
er ávanaleyra, og því séður hefur að
búast vit að allis viti um tilgang-
inn.

Hólam 15. jan 1891

H. Guðlaugsson.

Fyrir fólkitt.

Á fáu eða engu sjest ljósar, hvort
maður er vel eða illa ~~uppláttur~~ uppláttur,
rjettilega menntaður eða ómenntaður, en á
því, hvernig hann umgengist aðra. Jey
sagði rjettilega menntaður, því að skundum
getur sprenglörður maður verið dóni í
frangöngu og er hann þá að rjettu lagi.

ómenntaður.

93
En sökum illt uppláttis og menntun-
ar skorts, er mörgum af þjóft varri nýjög
ábótavant í því, að komia fram sem mami
semir í umgengni við aðra. Þessi vöndun
er þó í mesta mála tilfjannleg. Hún
sýnir ljóslega, að madurinn stendur á lagi,
dýrilegu og ruddalegu stigi. Hún gjöfir
öllum betri mönnum lítt þolandi sambútt
vit þessa menn, og útilokar þá þess-
vegna frá öllum betri fjelagskeap.

En fremur þó sá umgengnis slomi,
margt ákastit, sem hann hefur getat
verit laus vit, ef hann hefur komit
mami þá fram. Í sluttu máli gjöfir
hann sjálfum sjer og öðrum lífit leitara
og missir tilhri allra betri mami.

Í fáu greinum stendur þjóft vor jöfu-
laugt að bæki sitaða og menntaðra
þjófta, sem í því, að kanna að umgang-
ast aðra rjettilega og þrótlega. Þetta

kemur fram í flestum greinum
og meðal flestra stjetta. En þú er þá
hvergi eins augljóst, að margir af þjó-
varni, standi langt að baki allra sit-
aðra þjóða í þessu efni sem í því,
hvernig sum hjó ungangast húsband
ur sína, karlmennum kúmfólki og men-
ni og komur börn.

Skorturinn á því, að koma man-
nitlega fram í ungunni vit aðra, er
hjá sumum svo óvituskomilegt þeir
hinnir sömu eru, að rjetlu lagi, eigi
í húsnum hófis, nje í neinu síðuru
mannfjelaði.

Hér verður ekki hógt, að gefa
meins reglus fyrir sitlegri og rjettri
ungunni vit aðra, því að slíkt er
mítit of langt mál í þetta blát.
Aðeins vil þú þá benda á hina göngu
og á ástólu setningu: „Breyttu eins
vit aðra, og þú villt að þeir breyti

44
vit þig.“ Ef þú ert húsbandi, sem
veist rjetkindi og skyldur hjó þima,
þá muntu illa pala, ef hjó sýna
þjer þat ásoni, að beita vit þig óvit-
uskomilegum orðum, óþyft og ókust-
eisi at ásetju. Þetta þig í spor
sit látrar menjar. Hversu djúpt mundi
eigi sora þig klámyrði, óvarkunlát
og bligðunarlaus framgengni í orðum
og verkum?

Og hvat meiga menn hugra,
þegar þeir koma svo til vits og ára
og sjá hve ákaflega illt ábrif un-
gunni hinna fullorðnu hófis hafst
í þá? Þegar fáir eða engir þafa
gesat skilit eða sett sig inn í þeirra
barnsleju og saklausu hugsanir. Í stat
þess, at taka þátt í hinum breinu hugsjón-
um barnsins, venja hinn fullorðnu þátt
apt á gjött orðbragt, ókusteisi, óáreis-
anleike og marst ammat, sem fremur

goti átt heima hjá gömlum glopamann
en barni, sem eptir aldri at dóm,
vori eðlilegt at vori saklaust og
öflekkað. En þá á síð, er barnin
kennja sjer á unga aldri, er eigi
auðvelt at leggja niður. Sumir hafa
heldur eigi nokkura sterkan vilja
til þess þeim takist þat.

Óskandi vori, at þeir sem gíra
sig seka í dónaleysi og óvitustvomi-
leysi ungengru vit aðra, leitnið-
ust alvarlega vit, at leggja
þann skatlega á síð niður, og
myndu atit eptir þvi, at ef
þeir öflast til þess, at þeir
sjer álitnis menn, þá verði
þeir at hafa sjer einn og
menn.

Froðlaug

Heiðrúðu útgjafndur „Stíganda“

Þið hafið nú í armáð sinn sent „Stíg-
anda“ frá ykkur, með ^{mynd} líkum útgjafndur og
húð 1. N. „Stíganda“ vor, nema hvað sumum þykur
hann kladdur vera litur í háðsflíkumrot, sem
húast sé við, þat er hann er gefinn út af Stála-
mörnum, þvi þeim munu vera háðst, at
láta í tí þat, sem at þeir hafa mest af, en
hvort þat er, segi ég ekkert um.

Ég þykki vera skyldugur at vara grein þeirri
er „Stígandi“ forði mér, þvís þess þat, er ég skreif
at „Stíganda“ en ekki geri ég þat í þeirri vru
at mér þatti mest fyrir henni, þvi þvís var
ekki þess vru at láta vru þykja slíkt gáringa-
gaspur, þvi greinin var af mynd fátökum
efrum samansett og ef til vill samast á
vithöfund hennar hennar forni málahattur,
at „þaðan er jafnan litlu at miðla, sem
fátök er fyrir“ þvís segi í greininni at
ég sneið á mynd at þessum mörnum, með

öþrúfnad þegar eg tala um sullaveikina
lyfi mér að taka mér orð hef greinarinnar
munn, oo segja að hann i því efni gæi
ina i auga bróður síns, en gæti ekki lýkt
ans i sínu eigin auga, þar ed sumum þykja
"Sligandi" þora ríða i greinum sínum, en
til hreppanna, en þort þar sneiðar en
is ríthöf greinarinnar veit eg ekki. Slí
þykja ríthöf greinarinnar gæra lítið i þ
hvad "Sligandi" si vel studdur af údgerðum
hans, ef hann heldur, að það þurfi st
annad til að ríða horum að fullu, en
draga augað i þung; með því sneiðis hann
mjög að útg bláðsins. Þó að hann hál
væti ríthöf greinarinnar nú þi mér þi
um nasir, að eg dragi augað i þung, þá gæ
eg fullrússad hann um það, að þi betra er
að hafa annad augað aftur, ef um þess kyn
ed vera svo, að hafa augun til þess, að gæra
gis og háð að mörmum. Þá saugos sí
sín búi augu, sem hef þau búið i öfru
Stonum vori því betra að hafa annad augu

46
aftur. því þá saugadi hann ekki nema ann
að auga sitt, öðri þykja engin minnkun e,
þi eru vori að eg gerði það. því það er
margur gædugur dæmiger sem gæris það líka.
I fyrri greininni til mínir er talað um, að
þeir munu þafa haft nýmóðins gleraugu
i nefinu, sem ed hífðu gis og háðsyrdi i
fyrsta númeri "Sligandi". Það hef ríth öngin
þurft að gæra, því þort var að gæ þau áv gler
augna. Slíkið heldur hefðu sumir átt að þafa
gleraugu til þess að gæta lísið bláði, ekki síð
2. númerið, því eg hef heyrð sumu, hvortu yft
stíflunni i því, en einkum i fyrrihluta
þjóðu sögunnar og sumir segja, að varla er
vort fyrri þá, sem þykast, vora lórdi, að halda
it stíflunni manadótt bláði ef að því stífl
stífla það svo vel, að allir gæti lísið það um
vilja. I greininni "Fyrri sólkíð" nú i
síttma bláði, er mjög mikið talað um
öþrúfnad i himnallum, einkum um saurinn
er merru leggi af sí undir bojarveggi.
Það er satt, það er gáður öþrúfnadur ef svo

veri. en öndustvæmlegra er það á kirkjuvætti
um. ef slík saurandi eru lögð frá ses undir
kirkjuveggi, eða í þessum kirkju. svo að
messufolk aði þessu sinni í saurum þessum
þá
~~þessu~~ gengur í kirkjuna þess tala mjög um
að (það) komna upp salerni á hvort heimili. og
er það mjög nauðsynlegt. því eg veit ekki ef, að
nein stáðar hvi í þessu er salerni til nema á slá-
um. og þó hafa margir sagt, að þess hafi örvida
sér mæri saurandi þessum heimili en á sláum
þó að salerni er til. Salerni er sem niðil þessu það
hafa fokið um kall eða lögð útaf. Öskandi voru
að "Stigandi" steyfist ekki kallskil útaf hálva
um. sem er fyrir utan sláabegnum þessu hann
leggur mest á stað, því þess er sagt að veft er einstök-
urinum, og af "Stigandi" ditti ofan hveid um. þá
þessu hann þessu blest á sig og þessu því daun
méd sé. Vorla mun "Stigandi" af vel líd um á um
um heimilum. þó að hann ekki þess með sé daun
daun og á þessu inn á bríd og hiller. þessu sem
hann kemur.

S. Þorsson.

Fundarhaldid.

Abraham goti

J. Kom þú sell! Það gledur mig þessu
þessu hjer á opinberum fundi. Það er sagt
menn eru farnir að gata vel skyltu sinnar í þessu,
að eðteja vel fundi, sem þessu eru hotaðis samkvæmt
þessu lögunum.

Þessi er nú skottur á þessu, að skorað er á menn
að koma, til að segja til þessara skepna myndu,
sem menn hafa einhver ráð uppi, og minna
þá á eiddum, hverning sem á stendur.

J. Já, lögjafurum þessu virst fundist fullt
að ganga ríkt eftir þessu, og þessu áminningu
menn alvarlega um það, að segja rítt og
laust til skepna þessu, er þessu eiga að
höndum hafa og þessu er nú þessu, að fara
eftir þessu liti.

J. Það er nokka norri þessu, að þessu, að neyðgjörðin
ekki teljandi. Þetta eru ríttar og
það gengur á, þessu holti og metat
þessu, að ríttar þessu þessu þessu

Þá gjöra gæm fyrir framtalinn, taktu við,
vori, en þá áður lekið þat fram, at meim verða at
urn. ef undandrattarlausn, huerja skepmu. Löginn gæm
þat er þat þvi. þat er alíklegt, at meim vilji gjöra
sig saka í rönngu framtali. En er framtal þitt
virkilega rjett?

J. Þat vita flestis, at þat stendur óhaggað um,
"gæfið keisarannum hvað keisarans er."

J. En til þess at fá rjetta ástodu fyrir útgjöldun-
um, þarf at fá rjett framtal.

J. Þá maður hafi einhverja veltu undir hendi,
þá er taloverð af því skuldafje, og arðurinn
þá þvi, ef nokkur er, fellur til hins rjetta eig-
adja.

umræðslu segja svo: "Skuldafje lekað ein-
lagurinn." Þeir verða þvi at telja þad, sem hafa
sinnum, og þendi, ef þeir vilja gjöra rjett.

þengi þann þvottþryggilega reingingur, en
með öð. Væla eft ein einnig stendur í himni
um heimilum, jeld hiundis af öllu þvi þvi á."

þann og á þessu at taka sje þad til, þat þvi
þann kerni um rjett framtal. þad er skylda

48
min samkvæmt stöðu minni.

F. Veit þi þad. Hver þann hefir embatti, þann góti
þess. En þat er alhugumaverð fyrir þann mann,
sem vill vanda verk sinnar köllumar, at leggja
útgjöld á þor skepmu, sem ekkert gagn er at,
og væla geta dregit lífit.

J. Nú hvat er þetta oroadur? Þú hlýtur at vita,
at þat þer at telja allar skepmu at vorinu.

J. Þad eru eini lögd útgjöld á fjáreigendur fyrir
þann at haustinu, og þá er líffilegt at segja
at til vanhaldanna, áður en jafnat er útsvörum.

J. Þá batnar mi þegar þar er at jafna niður
útsvörum. þat er einnig þar stendur: "Þann
tók 7 anda sje verru;" enda er ekki góts
at vanta, þar sem þar er eptir rangri gótu.
þar er villan vis. þad er fávirkumma flau, at fara
eptir þessari fyrirmyndar mynd, þat sumi láti
sje þad lýnda.

J. Ekki er mi þvott at neita þvi, at neyðgjörðin
um aukauðsvör sje nauðgjörð og at morgu leyti
vel saminn, enda er hin verk þeirra manna, at gæti
vit höfðu á sveitar málfrum.

J. At minni álitu er hún beinasta lagabrot
móti vorum fjálslegu tíundarlagum. Þau ley
að setja í kúgildi á hves 5 hundruð í jörðu,
sem dragast frá tíund, en fyrirmyndin legg
aukavör á allt viðbott ~~þess~~ kúgildi.

J. Já, en þú veita þú algjaflega, að þat eja
sama tíund og aukavör. Þjer hefir aldrei
verid tekin tíund af nokkru kúgildi, en auka-
vör nefna eigi tíundarlag vor. - En þú
var að tala um ~~þetta~~ framtalit vit þj.

J. Þat virðist varidavest, að eyta fleisum
ordum að þú málefni. Mómmu þer at þála þj-
ar þála þer og veita þjars veita skal, og má
vel heita meinsori, að renna náungra þim.

J. Þú veit ekki betur en þú hefir línu þrasi
fleira en talit er. Er ekki svo?

J. At vísu er merar greyrt lífandi, en hún er
ekki teljandi, ómazi í höfum. Ekkerst verður
gjört met hana fyrir kváðinni í fötum, og
gamalt og iðlifat tetur, þó hún eja ekki sás-
mögur um þá.

J. Þryggan átti að teljast, enda er hún nín.

49
loko kominn á pappisum og brúsum þinn
líka. Fundarmenu olla að fara at ganga
í hurt. Þeis þykjast eigi þafa tíma til,
að víða eptis þvi, að úttalat verði um
meinsori á mesafötinum.

Þess til

Þess til J. Jónssonar.

Þim heitasti herra J. Jónsson, þess eja at ganga
nokkru langt þjars þam þennu fram í stjanda
og þykist tala fyrir mun þam þjars þjars
simna. En þinir heitasti þjars þjars, þjars
þleis at vera nokkru þjars en almennt er,
ef þeis eru herra J. Jónsson þjars þjars
þjars þam óþráður, er þam þer upp á þá.

Þjer þessum oss óþíkat, að vera á móti
þvi, þjars þjars þjars þjars, að þeis
þjars svo nauða þjars þjars, at þeis
álitu, at þeis verði þjars þjars þjars af
þalamómmu. Þess þessum þjars þjars
þjars ástara til at þjars þvi, þess herra
J. Jónsson álitu, að þinir heitasti þjars.

bíar, sjeu þeir kálfa i hysunafro
at þeim virðist at hát og gis, hafi u
i fyrsta tálublati stílanda i grein
inni „fyrir fólkit.“ Hver heilvita
madur, sem er hysandi, klyftur
þó at sjá, at ritgjörð, sem talas
um kjötas ósit, þar sem lengim
einn er nefndur nje undanskilum,
þar er hvorki hát nje gis til ein-
stakera manna og er mjög djáft
af herra S. Jónssyni að segja, at
þreppubíar hafi fundit ástodu til, at
arðin gólu sneitt að þeim og þó tek-
it þau at sjer. Slík heimstka es
naumast hysanleg, allt fyrir þat
þótt einstaka smami hefti kumad að
fimmast ástoda til at segja: „því es mi
midur, at þat es satt, bodi hjá njes og,
sumum öðrum, es i ritgjörðinni stend-
ur.“

Þá hefti farit betur á því, at herra

Jónsson hefti eigi sagt þat um þrepps
bíar sína, at sumis þeirra gólu eigi
lesit full lesilega skrift. En lesilega
hönd kálum vjer þat, sem almennilega
lesandi menn lesa, án nokkurra furu-
stöðu. Þetta es líka ein óþeppilegra
hjá S. Jónssyni, þar sem herra kem-
ari Páll Ólafsson skrifati upp
mikum hluta af nefndu blati. En
óhott mun at segja, at fáir eða engir,
sem mi eru hjér i þessum þreppi,
skrifu jafn fagra og góða hönd
sem hann. Eplis því, sem herra S.
Jónssyni segist frá, öllu „sumis“ af
þreppubíum hans, helst at geta lesit
telis, eins og þeir heftu aldrei vanist
annari skrift. — En svo es þat nokk-
ur, sem stílandi á eigi at sjá um,
hvort menn eru lesir eða lesir
eigi. En hverjir þat eru, sem
þyrstast vera „lordir“, es ekki gott

at segja. Auðvitut geta þat eigi
verit þeir af oss, sem erum hjá
námsveinar, þvi ef svo vori, þá
vorum vjer eigi at lora. Þat getur
þvi eigi verit átt vit aðra, enn kem-
ara skólans, þat hvorugur þeirra
muni álita sig lóða menn. Og
þar þat var herra Páll Ólafsson,
sem skrifati nokkut upp af
bláttinu, þá er auðsott, at aneitin
er rjett at honum. En heppilegra
mundi þafa verit, at angljra þat
eigi í sveitabláti, at matur góti
eigi lesit hönd herra Páls Ólafssonar.

Þá kastar hölfunum, þegar herra
S. Jónsson kemur þvi upp, at hjá
í breppi sjeu svo slitursamir
menntu þil, at þeir flytji jafn auvirdi-
legar smá frjettir sem þat, at salerni
þafi fokit um kall; þvi at slitkar
vagnir munu einsdomi vera amars-

51
stadar þat þjá meðu málaskimum
sje leitast. Eptir þessu at donna,
vrti þat saga til mosla bójar,
ef herra S. Jónsson kallsteypist á
ritvellinum og hlyppi af sje kleuf-
irnar, sem vori svo óvidustkomi-
legt at hann missti.

Einuig er þat mjög ómaklegt,
at herra þat uppá hreppsbúa
vora, at þeir hlauri út um allt
Hólalun til at selja þar saman
lorta. Ef nokkut vori hófli, at
sú leit hefti verit gjörd, þá mun
herra S. Jónsson þafa trillast þat
sjálfur.

Vjer meikum þvi fullilega, at þat
sje satt, sem herra S. Jónsson segir,
at óvirda sjeu „meiri sausrindi
kringum heimili en á Hólum.“
Þessir mörqu, sem hann segir at
þafi sagt þat, eru þvi ósaminda-

mennt. Vjes erum svo kunnugir, að vjes getum sagt, að ekki sjir víða minna um þenna óþverra en kringum Hóla bo. En vjes höfum aldrei látit oss komna til hugar, að fella Hóla undan. Enda vera ritgjörðirnar „Fyrir fólkitt“ slíkt með sjer. Það getur heldur enginn bött óþrifnað sinn, með því, að benda á hann hjá öðrum.

Vjes vituskemum fullilega, að hjer getur verið misjafn sandur í mörqu þje, sem amarsatadar. Hjer á Hólum getur hves einstaklingur, einj verið nein fyrirmynd í þrifnaði. Þeis, sem þar eru ~~sem~~, eru ekki frá himnum komnir, heldur frá íslenskum sveitahéimilum. Og meðan þrifnaður er ekki betri á þeim, en ni á sjer ^{víða} (stad, þá getur einj hjá því þarist, að sumir af þeim, sem

52
Hólum komna, sjer einj þrifnað sem skyldi. Öðru máli er að skipta með þat; þátt þeis geti sjer og vituskemt, hvað óþrifnaður er, sem svo margi vantar, þátt undarlegt sjer.

Vjes vituskemum einnig, að komist hefir fyrir, að hjer á Hólum hafa menn verið hjstir, lengri eta skemmri tíma, sem líis hefir skritit af, svo að mestu þrifnaður menn, hafa ekki, eta með naumindum, getur varit jót sin fyrir skritlis. Einnig, að sumir hafa gjört öll sin styrkei undir hiveseygjunum. Þetta og annat eins álitum vjer lastverk og þurfi umvöndunar, þátt herra J. Jónsson og hans nolas, sjer eftir vill gagnstodras skatunar. At endingu lenfum vjer ass, að benda herra J. Jónseni á þat, að i

2. tölublati Stiganda, stóðu þessi
ord: „þey get fullvissat þann um
þat (s. S. 9.), at þann þarf stí opt
at draga augun í þung, áður hann
ritur Stiganda at fullu með rit-
smíði sínu.“ Hjer er talað um full-
vissu, en ekki at útgjendur blads-
ins hafi ástóðu til at halda, at
þungdrottis herra S. Jónssonar, vinni
þug á bladinu.

En þóth herra S. Jónsson geti
glædet ofis þvi, at þann hafi apat
þat eplis gæðugum dröngjum, at draga
augun í þung, þá virðist þann ekki
hafa ástóðu til at glæðast ofis þvi,
hverning höndum þeþis tekiat at tala
þviss um þessara „sumra“, sem
þann er at barðast með í rit-
gjörð sínu.

Þjör græfur gróf þó grafi, sagði
Svabi, þá hann datt ofari gröfina,
er hann kom at álita, og hafði látið
grafa harða öðrum, í harðindurum
fordurum; þat samrast optast á mönnum
unnum.

Þegar þeg er í öðru hefti Stiganda
kvætti menn, at rita um slímveikina,
eða ráð við þennu, snúa Hólamenn
sjer við, og skora á mig, at koma með
ráðlegging móti þennu.

Þlefa þeg þvyst mjer at gjöra þat til
vinseldar og nytsemdar, skyldi þeg hafa
komið ótraudur fram fyrir augsyn
og hugsjón þeirra manna, sem
unna og aðhyllast þat, sem er gægr-
legt til hagsmunna sjer og öðrum.

Ög etla þeg at freista til at segja
nokkur ord, um þettað málefni, og
vildi þeg vera þer um, at segja þat
mönnum skiljanlega, og ekki síður
þeim, sem ofgar þykja, hvað þeg
hafi metið höfðsforis þátt; vissu þeir

ekki að föðra brundhrútinn vel,
var, til að fá þryðilegra fjárkyrulla
og kvíllamirna undan hornum,
og þýðast við, að hrútverinn fái sött,
og ef til vill drepist, sem stundum
kemur fyrir, með illa föðrada hrúta
sem mikið eru brúkaðir að vetrinum.

Og byrja jeg svo aðalmálefnið.
Það er, allttítt að kindur fái sött, á öllum
tímum ársins, en ljósusta teldrögin
eru til þess, hagabreyting heybreyting,
að fjet fer óhollara hej eptir betra,
og stundum betra hej, eptir ónytt föðu.
Lika vedrabreyting þegar að fjet er
haft úti á vundu vedri eða ofmiklu
frostri. — Einnig af sulum eða inn-
vortis keraskleika í sumum kindum,
vill til að það drekkur á sig sött, hafi
komist í það ofmikill frosti,
ef fjet gengur á leir, eða sandlandi
þegar fram á kemur. — En hebata
á stöðum verður sú, að menn hafa
ekki farið nógu vel með fjet, framant-

54
vetrinum ef það fer til nauna sött
á vorin.

Þegar sött eða hlessa er komin á-
kindina, verður hún dauf og lystarlaus,
og sýrnar, sortalitur aptan, og stundum
blóðslím á; þá þarf á öðrum sólar-
hring, að setja ofan í kindina,
og get jeg þess sem jeg hef brúkað;
brött álur í vatni eða kaffibolla,
bradda litunnar hellu í vatni svo sem kaffi-
bolla, brennivín og kaffikorg, nálegt
einn pela; brennt ofeiskit hris eða
ófiúð grovi, og malit mjólmátt saman
við súr hjer um bil ein mörk;
sterkt Víðseyði ein mörk eða meira,
velgja góða sýru hebat úr til-byrdur
í láti ein mörk. — Þjallagrös limsödin
í mjólki, eða vatni og mjólki til samans
hjer um bil þrjá pela.

Sortulung nefni jeg ekki til lekinga
því það er sú óhollasta just sem
skjepsman jetur.

Jeg get þess, að jeg hef ekki við sömu-

kind, brúkad allt þetta, og komið fyrir að ekkert af því ádrúttalda hefur hrifið, þá hef jeg sett munnstóbak ofan á kindina, ekki minna en hálfu alin. — Það er óhætt, ef kindin er í góðu standi, og með fullum þrætti, þá lambfull er sje.

Rjólstóbak er betra að hafa ef menn eru ekki óhveiddir um þrættinn, í kringum kvartil á lengd eytis því í hvaða standi kindin er. — Þetta tvömt síðast talda, hefur optast hrifið.

Þá kem jeg að því sem meiri vandi er að tala um, það er slímveiki á lömbum. — Það merkist fyrst á því, að þau deyfast að jeta, og sler opt eyr og blóðlit á saurinn sem er slím-mikill. — Þetta byrjast að nokkru leyti eins og lakabruni í krum, hvar af döda veikin myndast, og það mikla magn leysi, nefnilega, að það hardnar upp í lakarum og langarum í lambinn, innýflin kyttast saman og neringar

efnir stöðvast á sinni, edlilegu^{ss} ras; og kemur í þau uppþemba og hætta að jeta; þá má ekki strax setja ofan þau reitt sem barkeandi er, eða limmagtugt, heldur eitthvað sundurleysandi, nefnilega: Hákarls-lysi, raffinerað-lysi, Slelu-lysi eða Stridarnefju-lysi, í það minnsta tveir matskeiðar ofan á lambið af hverju fyrir sig, en lysi er vont að fá víða; sje það ekki til þá sjálf-rúmmis þorskalýsi, og þarf meira af því en hinu fyrstalda. Brett-hrossaflot með salti í, ekki minna en einn pela, brett súrtmjör saltad innpela. Nautataarseydi, (öðru nafni Alftakólfsseydi). Njólaseydi með salti í, ekki minna en ein mörk af hverju. Volgt vatn, með rúmmi matskeið af salti í, málegt einni mörk. Sterkt kaffi með saltþjetri í, hann er góður í fleira sem jeg síðast taldi. Þloe er gott málegt einu lövi ofan á lambið, það fest á apótekinu; en jeg kynoka mjör við

ad nefna fleiri meðul þaðan, þótt
jeg viti að þau sju til. Það er örðug
leikurn bændur, og margir, sem ekki
kunna með þau að fara.

Jeg bið menn, að hástoga ekki svo
örð murr að jeg meiri að setja allt þá
fyrstalda ofan í sama lambið, heldur
eptir því sem hver hefi framsýni á,
en fyrnefndt lýsi er kröftugast.

Þegar lömb fá fyrgreinda veikni
má maður reita sig á, að ekki er unnt
að lekna hana strax; þá verður maður
að kosta kapps um, að lengja líf
þeirra og halda í þeim nokkru fjöri,
með því að nara þau trisvar og þrisvar
á dag helat á nymjólk, eða bröddu smjórn
með salti í; það er gott til endurnæringar,
en ekki einhlítt til lekninga, ef sama
veiki kemur upp, og jeg sá að var í
lömbum á þremur bejum hjér í haust.
Klippa skal óhrakta tönn grana smátt
í skál og hella kaffibolla af vatni á,
og skeiða upp í þau trisvar á dag;

næringarleysið þrýstur innýflunum
samant, og gjörir innvortis kvölina
óberilegru. — Lömb lifðu hjá mjer í
vetur sem ekki drögu í sig strá, í
þrjár vikur, sem lifa enn þá.

Þegar manni verdist að hreifing sjá
komin á innýflinu, sem merkest af
því að lömbin heldur hressast og
svergjast er fer að ganga út þeim,
þá á að setja ofan lambið munni
lóbak hálfu alin; en varast verður
að láta þau ekki verða mjög máttðregin
áður, og getur komið fyrir með einstaka
lamb, að það þurfi að láta ofan í
það optar en einusinnu, einkum
hafi menn verið rögir í fyrstu að
láta eins mikið ofan í og til er tekið.

Væðuga þarf við að hafa að láta lömbin
aldrei út í kalt vetur, eða frost, eptir að
þau sýkjast, og taka þau út húsinu
strax frá hinum heilbrigðu, ef
nokkur ráð eru með annat hlýtt
skýli. — Vafalaust er að önnur lömb

einkum þau sem veike eru fyrir
smíttist af þeim veiku.
Jeg hefði ráðlagt það, að brennt veri
í husunum hefði mig ekki stadið ölli
af eldinum, eða óvarlegri meðferð á
honum.

Jeg sagði sí haust við nokkra menn,
að jeg vildi eptir láta hverjum min
vegna, að segja, af hvaða vát, að slím-
veikin væri rúmmísi; en ritnefnd
blássins, mælt til að jeg segi
hvað jeg haldi um það; en mig
sykir það mig um megr, jeg er
samferdur um það, að þau lömb, sem
mest sykjast, eru þau, sem bendilorm-
vinnu er í; en af hverju hann
arsakast, er vandi að segja rétt um.
Jeg minnst þess að Tóbak og Illóe er
nokkud gott við honum, því það er
eitur-angi í hvorutveggju.

Óþ hef jeg skorid lömb á haustin,
og tekið eptir því, að bendilormvinnu,
hefur verið í fleirum lömbum, þegar

57
ernar hafa haft skemmt og vont
fóður.

Menn skyldu varast að mjólka
er fyrir burð, en þá svarar kvenn-
fólkið, hvort jeg vilji láta þer
skemmast, og lömbin drepast úr
broddvömm; hjer með vil jeg ekki,
það meint hafa, því það er sjald-
geft þó ernar sju fertar, ef þer
eru vel hirtar eptir burðinn,
að slíkt komi þá sök.

Éiss verður lömbunum hettara
eptir vatvindra aurnu, við ymsum
innvortis-kvillum, samtvernt því,
sem þau fá opt bedi fævilús og
fellilús, og jafnvel hafislús, ef is
er nærri landi; einkum er það
ef vestariátt og norðariátt gengur
með kulda; sjerdeilis ef þau eru á
því sveði, þar sem áttirnar geta
meytt sín með fullu afli, því
þer eru óhallastar fjernu.

58
59

Mjer dettur í hug að sumum
þyki jeg hafa verið of fjölorður.
um þetta, og hittast kemmi sá
sem á líti þettað ómaga orð, sem
sje hefilegt að setja á bakki hjá
þulummi hans þrupsors; en jeg
teke mjer það ekki til, því verk
vor margra eru opt ekki nema
hálfverk; en gjört het það
með þeim vilja að jeg óska, að
það verði að einhverju líti, og
ekki er óhugsandi, að ráðin reynist
eplis því, sem með þau er farið.

En innilega eru þeir bednir
fyrir, sem betur vita, að
láta skadum sína opinberlega
í ljósi í bláði þessu; viðvirkjandi
efri þessu.

Jón Guðmundsson.

Fas frá Mólum 21. janúar

Fer frá Vínnesi 23. —

— — Bjarnastöðum 31. —

Skridulandi 3. —

— — Saser bæ þor 5. Febrúar

— — Svínungu 13.

Fer frá Smidagötu

— — Fleihustöðum 9. —

— — Nóradsví 11. —

Kom

31. jan

2. Febr

3. Febr

þor 5.

8. Febr

9.

9.

IV.
TBL

59

Nokkur orð um Kvikfjárrekt.

Flestir sem fylgjast með almennum málum, munu vitast, að þjóð vor sje á framfarastigi. En ekki verður borið á milli þvi, að framfarir hjá oss fara í flestum greinum mjög hegt og í öllu eru þær í smáum stíl, enn sem komuð er. Það er svo margt fleira hjá oss en flestum öðrum þjóðum, sem framfarirnar hafa við að stríða, svo sem t. d. óblíða náttúrunnar, fátækt landsins og fl. En það, sem mest stendur framföllum vorum fyrir þrifum, mun þó vera hvorugt þetta, heldur miklu þömur amlóðaskapur, hagsunarlýsi og menningarleysi þjóðarinnar í heild sinni og hvers einstaklings hennar.

Eitt af þeim atvikum, sem framfarir hjá oss eru mjög litlar í, er einmitt Kvikfjárrektin. Nú vill svo vel til að í

því atvöldi er einmitt hvað síst hægt
að kenna um fátækt og óblíðu náttúr-
unnar, þar sem reynslan hefir sýnt,
að það eru opt og tíðum mjög efnalíkir
menn, sem hafa þó bett kvikfjennad
sinn svo, að þeir hafa hvað jafnastan
og mestan arð af honum, og að ein-
mitt í mestu hárdindaplásum land-
sins, er fjárrektor kominn á hest
stig svo sem t. d. í Þingeyjarsýslu.

Það er þó öllum ljóst hversu fram-
farir í kvikfjárreket eru oss Íslending-
um afurraútsýnlegar, þar sem mestur
hluti landsmanna, lifir á henni, og
marg sannad er, að það er einmitt sá at-
vinnuvegur, sem mestan arð gefur,
af þeim atvinnuvegum, er vjer getum
stundad, sje hann stundadur með á-
huga og skynsemi.

Nú er það áreiðanlegt, að hægt er
að beta kvikfjennadinn hjer á landi
svo, að hann beri margfalt meiri arð, en hann

60
nú gjörir víðast hvar, því stöku sveitum
hefir tekið að skara fram úr öðrum
í því tilliti, og það svo miklu meirur
og þó hafa stöku menn í þeim sveitum
skarað fram úr öðrum með að beta fje sitt.

Markmið það, sem fjárrektorinn á að
stefna að, er sem flestum mun ljóst
það, að hafa sem mestan arð af fjennu
samburði við tilkostnadinu. Aftur
á móti eru það engar framfarir í fjár-
rektinni, þó einhverjum takið að hafa
mikinn arð af fje sínu, ef hann kostar
svo miklu til þess, að tilkostnadinu
verdur máski eins mikill eða meiri en
afurðinnar. En hverjir það eru, sem hafa
mestan arð af fje sínu, í samburði
við tilkostnadinu, er ekki gott að segja,
því það hefur allt til þessa dags, verið
eitt af aðalmeynum fjárrektorinnar
hjá oss, hversu bendur hafa hirt lítill
um, að halda skýslu yfir þá atvinnugrein.

Það er nóg til að sanna það, að fjárrektorinn

þjá oss er ekki kominn langt á fram-
fara skeiði, að þó maður t. d. spyrji
gamla bendur, sem lifað hefa af fjár-
rækt allan sínum búskapi að því hvat
þeir hafi haft mikinn arð af fje sínu
hvert ári í samamburði við kostnaðinn,
geta þeir engu svarað í þá átt; en að
einum hafi meiri arð af fje sínu en annar
er áreiðanlegt þó orsakinnar til þess
geti verið ýmsar.

Eitt af því fyrsta sem ríer verðum þvi
að gjöra, ef ríer viljum beta kríefjennad
vorn, er að halda nákvæmar skýslur
yfir allan tilkostnað og arð fjárens hvert
ári, því á þeim skýslum getum ríer svo
fljótt sjá hvat hagamleghest er, og hvat ekki.

En auðvitað er, að þer þurfa að ná yfir
nokkur ár, til þess ríer getum þreyfað oss
áfram eptir þeim að hinu ríetta.

En til þess nú að það verði almennitad
þeir, sem fjárrækt stunda haldi þannig
lagadar skýslur yfir atvinnu sína, þarf-

meira en orðin tórn. Hjer verður
sem optar fjelagskapurinn að koma
til sögurinnar, ef nokkrar verulegar
framkvæmdir eiga að verða.

Nýtssemi fjelaga og fjelagskapiar ætti
öllum skynberandi mönnum að vera ljós,
jafnvel þó ekki liti út fyrir, að svo sje
um oss. Hólahreppabúa, eptir því sem reynslan
sýnir. En í þessu tilliti er þó fjelags-
skapurinn hvat nauðsýnlegastur.

Verkefnið og starfsemi fjárræktar fjelaga
getur verið afarmikið. En hjer er ekki
rúm til að skýra nákvæmlega frá tilhögun
þeirra, enda ekki gott að gefa algildar
reglur fyrir þvi.

Framkvæmdum sínum mun fjelagið
best koma á með því, að hejosa menn
- 2 eða fleiri eptir því sem þörf þykir til
- í skotunnarrefrid. Þessi skotunnarrefrid
gjörir alls 3 skotunnarferðir milli fjelags-
mannra á ári. Hinna fyrstu ferð sína
hefja þeir á haustin, litlu eptir að allar

göngur eru afstaðnar. Skoda þeir þá
fje og heyrbyrdir hjá öllum fjelagsmönnum,
vigta allt fjed, og athuga og skipa fyrir um,
hvernig keyrbotum skuli helst hafa hjá
þeim og þeim fjelagsmanni, skipa fyrir
um gjafaskýrslur fyrir veturinn o. fl.

Einnig ettu þeir að hafa hluttöku á asetri-
ngi fjelagsmanna eða áminna þá um,
að setja ekki fleira á heyr siri en þeir getu
framfleytt þólanlega þó harður vetur yrði.

Og getur það náttúrulega verið mjög misjafnt,
hvað mikil vald menn vilja gefa þessum
skodunarnefndum á þessum síðastnefnda tilliti.

En veri nú eins og heppilegast mundi vera,
samhlida fjároræktar fjelögurum komid á
föt á hverjum hreppi forðabúri fyrir kríke-
fjennad, sem í efnalegu tilliti veri máske
hið mandsýnlegasta og sjálfsagðasta starf
þeirra að koma á föt, álit jeg ekkert á
móti því að skodunarnefndirnar hefði
ótakmarkað vald til að setja á hjá fjelags-
mönnum, og að þeir, sem óhlyðnuð skijun-

62
um þennar skyldu fjelagsrækt og engan
styrk þá úr forðabúri fjelagsins þó illa
feri fyrir þeim. — Þessi hin fyrsta
skodunarferð nefndarinnar, hlýti að verða
hið fyrtingarmesta starf þennar einskum
með þessu fyrirkomulagi.

Þórá ferð sína gjörði skodunarnefndin
um miðjan vetur. Vigtadi hún þá aptur fjed,
og gefi ráknumar getur að fæðunum að ferð
hjá hverjum og einum, er vigrin sýndi á-
rangurinn af. Einnig leiðbeindi hún
mönnum í því sem henni þotti miður fara,
og er því mjög mandsýnlegt að í þessa nefnd
veru þeir menn valdir, er skynsamastir og
bestir fjármenn veru af þeim sem kostur verid,
svo bendur mettu veida sig á ráðleggingar þeirra.

Þina 3 ferð sína gjördu nefndarmenn gjett
áður en fje er slept á vorinn, og yrdi sú skodun að
vera seint eða snemma eptir því sem tilhagadi
í hverri sveit. Vigta þeir þá en allt fjed og
sýnir sú vigt þá árangur fæðunum að ferðar
hvers og eins. Getu menn þá einnig með því

með því að vera samarrigtar og fóturo
skýrslurnar, sjed hvað hver tegund þarf
mikla gjöf til viðhalds, og svo eða svo mikla
afurða eða varshalds eptir því sem tilhagadi
með heggendi beit o.fl. á hverjum stað.

Annad þýðingarmesta starf nefndarinnar,
vari að safna skýrslum um afurðir og
kostnað fjárrektorinnar. Skyldu allir
fjelagsmenn skyldir að halda nákvæmar
skýrslur yfir allt þar að lútarandi, svo sem
mjólkurtöflur, sláturtöflur, skýrslur yfir ullar-
magn fjárens o.fl. Getu skodunar menn
þessir gefid fjelagsmönnum form fyrir
þessar skýrslur svo vissu væri fyrir því,
að þeir yðu áreiðanlegar.

Alþ fund sinni hjeldi fjelagið á trausti
hverju eða vori eptir því sem fjelagsmönnum
þeknadist. Skyldu þá skodunar menn
leggja fram allar skýrslur sínar, og skýra frá
arangri skodunarferða sinna og álitu sínu
á fjárrektorinni yfir höfuð og hjá hverjum
einstökum fjelagsmanni, væri þá mjög

heppilegt að gefnar væru einhverjum fyrir
fjárreket og jafnvel að þeir væru með
launadur er fram úr þattu skara.

Geti nú þannig lagað fjelag stadið í
nokkur ár, mundi arangurinn fljótt
sjást, og fjelagsmenn myndu bráðlega skara
fram úr öðrum með áhuga og aðsemi
af átrinum sinni, og er þá eigi ólíklegt að
þannig löguð fjárrektor fjelög getu fengið
stirke af almannafje, eigi síður en jarðabita fjelög

Velmeigun

Í bladi "Stiganda" eru nú ymsir þarnir
að rita eitt og annad er hverjum þykki miklu
varða fjelagsheill og heitum vord. En í þeim
3. N. er út eru kominn af bladinu, hefir
enginn ritad, um það, sem að flestra hugs-
andi-manna álitu er undirstada til velmeig-
unar, bæði þessa fjelags og annara, bæði
þessa lands og alls hins mentada heim

Undirstada til velmeigunar er að sjálfsögðu fleira en eitt, en fyrst má telja atvinnu hvers manns og sveitarfjélags. — Það sem hver einstakur og sveitarfjélög framleida með atvinnu sinni, er brúkað til hins margna, sem lífid og mannfjélagið útheimtir. Eitt af þáttum að selja það, er njer getum átt verið, og kaupa það sem oss varitar, sem mun vera annað undirstöðu atriði, að sje heppilega fyrirkomit. Þá þessu sveitarfjélagi lífa allir að mestu leyti á landbúnaði og það er þá grasit, sem framleidda þarf fyrst og jafnframt að fljótlegt sje að afla þess. Atrúnað stendur það eigi eingöngu á vöru valdi fremur en margt annað. — Ymsis menn og sveitarfjélög hjer á landi — að jeger eigi tali um eslendis — hafa til margra ára stöðum bött á býlisjardir sínar, á ymsan hátt. En í þessari sveit getur eigi heitit að umnið sje eða hafi verið, að jarðabótum; að eir-

faemar undantekningar. Ad vissu eru þer nokkrum órdugleikum bundnar, einskum efriskort og þá að menn kunna eigi að gjöra þer. Það hafa menn þá fyrir löngu sjeð og fundit, og þessvegna gengit í búnaðarfjélög. Eirhver kann nú að spyrja: í hverju er betra að vinna í búnaðarfjélagi að jarðabótum, heldur en hver gjöri það út af fyrir sig? Af þeirri einföldu og auðskyldu ástæðu að þegar 12-16 menn leggja saman afl sitt eða efri, þá geta þeir framkvæmt margfalst meira, en ef hver þeirra baukadi sje, og efrum flestaa benda í sveit þessari þer svo varit, að hver einstakur hefur eigi ráð með að vinna árlega miðit að þeim. Þess má og geta að öll búnaðarfjélög þessa lands fá árlega talsverðan styrk úr landiþjóð, svo framfarlega sem þau vinna að jarðabótum. Árið 1889 nam það als að upphæð 6.000 krónur, en þar af skiptist mest í sjölu 560 kr. og svo þaðan af minna.

Þótt það sje eigi meira munnar um þetta
árlega, og vist er það mikil kvót fyrir
bændur að ganga í búnaðarffjélag.

Til eru þeir bændur, er kynoka sjer vid, að
að byrja á jarðabótum vegna þess að þeir
kunna eigi sjálfir að gjöra þær og þær af-
leiddandi geta eigi sagt öðrum fyrir því.
Somuleitis geta stóku bændur eigi unnið
eða látið vinna að þeim, ár og ár í senn
vegna þess, að þeir þurfa að byggja jarðar
og peningshús jarða sinna. Fram og vera
er það jarðarbot, þótt fá eða engin búnaðarffjélag
telji það með þeim. — Á þessu hvortveggju
reður ffjélagsskapurinn mikla bót, því,
eins og mörgum er þannugt, kom hjer til
orða í fyrravetur að stofna búffjélag, og lög
samir fyrir það, sem taka meðal armars
fram, að unnið sje saman í ffjélagi; og en-
fremur að húsabyggingar sjeu taldað
sem ffjélagsvinna.

Bændur og búlida! gangið nú í búnaðarffjélag,

65
og þjer munnur vegna að það hefur
þeringalegar hag í för með sjer.

Þjer hafid sjálfir reynst hverju ffjé-
lagsskapur áorkar, með því þjer hafid
nú verið í veraldunarffjélagi um nokkur
ár; og enginn mun geta neitað því
með sökum, að það hafi haft mjög
mikin þeringalegar hag í för með sjer.

En eins og áður er tekið fram, er búnað
vi og búnaðarframfarir undirstada
til alskonar hagseldar eflingar, þar,
sem landbúnaðsvinnu er aðal-
vinnuvegur. —

Þskilegt veri að sjá ritgjörðir í
„Stiganda“ — ávar en þessa — um þetta
efni, því eins þarflegt er það, eins og
sumt það, er hann flytur lesendum
sýnum.

Til
Útgefanda „Stiganda“.

Um
búnaðarfélagið í Hólakreppi.

Jeg er hinn um heit. höf., ritgjörðar-
innar um velmeigun, samdóma, og
álit hana þess verða, að henni væri
gammur gefinn. Ekki vil jeg heldur
neita því, að ritgjörðir um stopnun
búnaðarfélaga sjeu eins þarf og
sumt af því sem komið hefur í Stig-
anda. Allt fyrir það, get jeg ekki gjört
að því, þótt hugur minn hlauri ekki
upp í skýinu, þegar rétt er um stopnun
búnaðarfélags hér í Hólakreppi.

Mig rekur minni til þess, að voruð
1882 var stopnað búnaðarfélag hér
í hreppi, en örfáir menn gengu í fje-
lagið og var notaður hluti þeirra bú-
lausis (menn) og var jeg einn á meðal
þeirra. Tilfög frá öllum félagsmön-
num voru alls 6 kr. En þegar þar voru
fengnar, var framkvæmdum félagsins-

66
lokið að sinni. Krómennar sátu því
önnertar og ávæntarlaugar hjá gjaldkeru
félagsins til 1888, að samþykkt var,
að gefa þar lestrarfélagi Hólakrepps,
því að útsjón þótti, að búnaðarfélag
mundi geta komist á fót og þrífist
hér í hreppi.

Veturinn 1889-90 skrifar hr Magnús
Stgrímsson á Sleustöðum góða ritgjörð
í blaðinu Sjálta, um nauðsyn búnaðar-
félags og hvatti til að það væri stopnað
hér í svest. Mál þetta var síðan rætt
á lestrarfélagsfundum og voru undirtektir
hinnar beata. — Kosnið voru því 3 menn
til að semja framvarp til laga fyrir
þetta tilvönandi búnaðarfélag.

Þegar þeir höfðu lokið starfa sínum,
var framvarpið rétt og samþykkt á
lestrarfélagsfundum og var þess þá óskað,
að þeir, sem vildu ganga í félagið,
skrifuðu sig þá í það. Síðan voru lögin
og tilbod um innstökku í félagið, lögð fyrir

hinn mesti söðu skapur,
að ganga lúsgur. "

Á þessu sjeest, að það eru fleiri
en Stigandi, sem álita lús
allt of almenna og að henni
sje ekki bót melandi.

Áð svo stöddu verða ekki
teknar fleiri ritgjördir, um
þetta efni, í Stiganda.

Ritnefndin.